

CONTRA

nr 5 1994 (nr 117 från starten) årgång 20 Pris 25:-

En sup om dagen gör Dig friskare!
Mardrömmen Nordkorea
Whittaker Chambers

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Tel 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro

261-2638.

Finland: Minst 100 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 130 norska kronor per år.

Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 120 danska kronor per år.

Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnár

Redaktion: Tommy Hansson, Wilhelm Hardt och

Carl G. Holm.

Övriga medarbetare: Bertil Håggman, Birger Larsson,

Bertil Lindblom, Arne Sundström, Marek Zyto samt

Christer Arkelors Italien, Peter Hartvig Danmark, Al-

lan C. Brownfeld USA och Rune Westin Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt: 0522-64 16 06

Presslagd 1994-09-03

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1994

BREV TILL CONTRA

Välståndet inte trygg!

Det är förvånansvärt att mångfalden människor inte ens kan förstå den enklaste logik, utan hellre ställer sig bakom den verklighetsflyende premisen att man kan äta kakan och samtidigt ha den kvar.

Jag syftar här på välfärdsstatens socialistiska bidragssamhälle contra välfärden. Vi upplever en djup ekonomisk kris – en välfärdsstatens kollaps. Genom årtiondena har staten växt sig allt större och det svenska skatte(för)trycket har placerat sig på topp i världstabellen. Företagsamhet och individuell drivkraft har strypts med allehanda politik och välfärdsystem. Den offentliga sektorn växte sig större än den privata.

I välfärdsstatens strävan att ge "trygghet" åt medborgarna har samhället blivit allt mer problematiskt – och välfärden har rasat i takt med de socialistiska trendernas utökande. Och nu, när företagen utsatts för årtionden av statlig parasitism och gått i graven, skriker folk: "Vi vill ha jobb!" Och än mer: de förväntar sig att politikerna kan få fram dem.

Det är minsann på tiden att folk prövar sina premisser. Det går inte att äta kakan och samtidigt ha den kvar, att suga ut företagen och samtidigt bevara välfärden och jobben. Är det så svårt att förstå?

Politikerna är inga helgon eller gudar, som kan få fart på ekonomin och liknande. De är byråkrater som tror sig ha en rätt att sätta sig över medborgarna, att expropriera deras förtjänster (för att dela ut till vem som helst som minst förtjänar det). Och så har de mage att tro sig vara några slags kungar som gör det bättre för medborgarna. De, om några, bör pröva sina premisser!

Jag vill också påpeka att endast människor med dåligt självförtroende och en problematisk syn på tillvaron är de som kan acceptera en sådan idiotisk samhällsmodell som välfärdsstaten. Det är de som struntar i logik, fakta, evidens – eftersom de "känner" så innerligt att de behöver någons axel att luta sig mot. Okej. Nu har de lutat sig mot denna "trygga" axel en lång tid. Blev ni så mycket tryggare av det? Skämta inte!

Ett samhälle bör vara utformat på så vis att varje människa lever på sin egen ö,

metaforiskt talat. Att vara fri från andra (inklusive staten!) att med sitt eget förnuft utföra det arbete som behövs för att leva. Och när man vill byta värden med andra (handel), då gör man det. Det vore en fredlig samexistens. Men för att acceptera en så fullständig individualistisk samhällsmodell måste man ha självförtroende och känna kompetens i sin egen tankeförmåga. Det är nog den bästa känslan man kan uppleva – att känna sig orädd inför tillvaron, att vara sig själv nog. Men dessvärre har vi nog en lång väg att vandra innan mångfalden människor känner en sådan självförtroende och kompetens. Annars hade ju människor inte desperat klamrat sig fast vid välfärdsstaten och bidragssamhället (och vad de kallar "humana värden"). De behöver fortfarande en mamma som tar hand om dem – trots att de blev vuxna individer för årtionden sedan.

Anders Wollin

Vem ger politisk asyl?

En stilla undran och förfrågan. Kan de som röstar nej till EU beviljas politisk asyl i något land?

Om nu Sverige skulle rösta som Österrike, kan då jag, som inte vill bli medborgare i Europa och underkasta mig deras påfund bli betraktad som politisk flykting i något land?

Jag har ju inte bett om detta, jag har ej heller blivit tillfrågad om vad jag vill. Besluten har tagits över mitt huvud. Detta något torde väl strida mot de av FN deklarerade mänskliga rättigheterna. Hoppas någon kan svara.

Blir EU-anslutningen verklighet så tänker i varje fall jag försöka emigrera. Det räcker så bra med den nästan diktatoriska ofriheten vi har i Sverige, utan att jag skall behöva finna mig i fler ofriheter. I Sverige får man ju inte äta vad man vill ens, det bestämmer livsmedelsverket, och deras idéer skall ju nu försöka pådyvlas EU. Vi får inte heller spela på vad vi vill och många andra förbud ska också övertas av EU.

Men som sagt, var får jag politisk asyl?

Boris Berg

Fler insändare följer på sidan 23

Till våra läsare

Tyvär har detta nummer av Contra blivit försenat. Dessvärre kan vi inte lova att hämta in hela förseningen till nästa nummer, men vi hoppas att åtminstone numret därefter skall utkomma i planerad tid.

Anledningen till förseningen är delvis att vi haft brist på frivillig arbetskraft. Den som är pigg på att hjälpa till med tidningsarbetet ombedes höra av sig till redaktionen, tel 08-654 95 52. Det gäller både det redaktionella arbetet och det arbete som har med orderhantering och distribution att göra. Det mesta arbetet äger rum centralt på Kungsholmen i Stockholm, men det går säkert att ordna också andra arrangemang.

Contra-arbetet utförs sedan någon tid på helt ideell grund.

Nordkorea efter Kim Il-sung:

Mardrömsstat med kärnvapen

Efter Kim Il-sungs död återstår av de klassiska kommunistdiktatorerna endast Kubas Fidel Castro (och även han verkar vara på fallrepet). Kim ansågs vara den oberäkneligaste av alla. Det var därför med en rysning världssamfundet betraktade Nordkoreas atomutvecklingsprogram – den krisen är ännu ej över.

Just nu, 1994, är situationen i det en gång av vänstern omhuldade Nordkorea värre än någonsin beträffande ekonomi, levnadsstandard och mänskliga rättigheter. Och ett Nordkorea med "den käre ledaren" Kim Jong-il vid makten kommer säkerligen att bli mer instabilt än tidigare. Detta kan ge öppningar – men också bädda för en katastrof.

I slutet av 1991 trodde omvärlden knappt sina ögon och öron då de båda koreanska staterna – det var den 13 december – i Seoul undertecknade ett avtal om försöning, icke-aggression, samarbete och utbyte mellan länderna. Kring årsskiftet 1991-92 ingicks sedan ett avtal om en kärnvapenfri Koreahalvö, enligt vilket Nordkorea gick med på att upplåta sina atomanläggningar för internationell inspektion. Samtidigt fortgick sedan några år tillbaka ett mellanstatligt besöksprogram.

Orsaken till uppståndelsen den gången var, att om Nordkorea till punkt och pricka skulle uppfylla avtalstexterna, skulle landet helt enkelt tvingas överge sitt kommunistiska system. Man förband sig nämligen att öppna gränsen mot söder för korrespondens, återföreningar och besök mellan anförvanter som åtskilts genom Koreas delning. Vidare skulle allehanda förbin-

Artikeln har sammanställts av Contras redaktion på grundval av källmaterial från internationella media och säkerhetsrelaterade organ.

Framlidne Kim Il-sung tillsammans med en man av sitt eget kynne: Rumäniens diktator Nicolae Ceaușescu vid sin ankomst till flygplatsen i Bukarest under ett statsbesök 1975.

delser till lands, sjöss och i lufrummet öppnas mellan de båda staterna. Frihetens vindar skulle svepa över Nordkorea.

Inga lättnader

Tidskriften *Aktuellt om Korea* (våren/sommaren 1992) skrev:

"Men mellan förhoppningar och verklighet är dessvärre en lång väg. Så vitt man kan se har Nordkorea ännu inte genomfört några allvarliga lättnader i sin strikta kommandostruktur. Tvärtom finns tecken som tyder på att landets personkult, redan legendarisk i kejsarvansinne och stupiditet, ytterligare stramats upp."

Dessvärre visade det sig att skeptikerna fick rätt. Det blev ingen djupgående förändring i Nordkorea, bortsett från en viss ökning av de kommersiella kontakterna mellan syd och nord. Det har också ryktats om att Kina pressat sin allierade Nordkorea till en ekonomisk kursändring enligt kinesisk modell. De devota hyllningarna vid Kim Il-sungs grav visar dock att personkulten lever och har hälsan. Ingen härskare i modern tid har blivit föremål för en så besinningslös dyrkan som Kim Il-sung, och då är konkurrensen inte precis obefintlig (Stalin, Hitler, Mussolini, Mao, Hoxha, Ceausescu, Castro...)

Efter faderns död är det den efterträdande sonen Kim Jong-il ("Baby Kim") som övertar personkulten. Redan då han var faderns kronprins fick han sin beskärda del. När han den 16 februari 1992 officiellt fyllde femtio år författades otaliga, kvalmigt panegyriska hyllningsoden och sånger till "den käre ledaren", som nu ensam vid statsrodret upphöjts till "den store patriarken". För ö är det tveksamt om han verkligen fyllde femtio år den gången. Enligt tidigare uppgifter skulle han ha fötts under faderns landsflykt i Manchuriet 1940 och således vara två år äldre – i dag femtiofyra – än vad som anges. De nordkoreanska myndigheterna kan ha ändrat födelseuppgifter så att far och son skulle fylla jämna år vid samma tidpunkt.

Baby Kim anses vara en ännu mer oberäknelig och bisarr ledare än fadern, och han har inte på långt när samma auktoritet som denne. Ingen vet därför hur länge den yngre Kim kommer att förbli vid den högsta makten. Det var vid ett slutet möte i september 1973 som centralkommittén i det nordkoreanska arbetarpartiet diskret utsåg Kim Jong-il till Kim Il-sungs officiella efterträdare. Kim utsågs då till

Nordkoreas ambassadör i Stockholm Kil Jae-gyong och hans medarbetare ger sig av hals över huvud efter sina skumrask-affärer våren 1976.

sekreterare för enheten för organisation och propaganda/agitation. Därmed hade i det hermetiskt slutna Nordkorea skapats en ärftlig dynasti.

Den yngre Kims mest beryktade bravad skedde då han 1978 lät kidnappa den sydkoreanske filmregissören Shin Sang-ok och hans hustru, skådespelerskan Choi Eun-hui från Hong Kong till Pyongyang. Efter att ha hållits fängslade i flera år tilläts de emellertid resa till olika internationella filmevenemang för Nordkoreas räkning. I mars 1986 lyckades de fly till amerikanska ambassaden i Wien och kunde berätta sin skakande historia om den vansinnige Kim Jong-il och hans fanatiska filmintresse.

Stora skandaler

När Korea delades i en nordlig och en sydlig del längs 38:e breddgraden efter det tidigare ockuperande Japans kapitulation i det andra världskriget 1945, fick Sovjetunionen ansvar för norra delen och Förenta staterna för södra delen. Den sovjetiska ockupationsmakten insåg efter hand att Kim Il-sung var den ledare man skulle satsa på, oaktat att han då var endast 33 år gammal. Orsaken till ryssarnas ställningstagande var, att Kim Il-sung visat sig vara både en rättroende kommunist i Stalins smak och en förslagen politisk överlevare.

Vid Koreas delning fanns flera konkurrerande grupper med maktanspråk. Kim Il-sung tillhörde en grupp av politiska aktivister som flytt till Sovjetunionen un-

der den japanska tiden. Hans verkliga namn var Kim Sung-ju – namnet Kim Il-sung tog han efter en äldre, antijapansk gerillaledare. För att befästa sin ställning i norra Korea lät Kim Il-sung likvidera ledarskiktet i det inhemska kommunistpartiet, vars ledare Hyon Chon-hyok sköts ned på öppen gata i Pyongyang. En annan av Kims rivaler, nationalisten Cho Man-sik, greps av den sovjetiska ockupationsmakten i januari 1946 och har inte hörts av sedan dess. Så när den s k Demokratiska folkrepubliken Korea utropades den 9 september 1948 (tre veckor efter det att Republiken Korea i söder utropats under FN:s överinseende) hade Kim Il-sung med Stalins hjälp etablerat sig som Nordkoreas diktator med den officiella titeln premiärminister. (När han återkom till hemlandet var han major i sovjetiska Röda armén).

Efter att i Koreakriget 1950-53 med stöd från Stalins Sovjet och Mao Tse-tungs Kommunistkina ha misslyckats med att förena Koreahalvön under sitt välde, manövrerade Kim under många år skickligt Nordkorea mellan sovjetiska och kinesiska intressen. Samtidigt cementerade han hänsynslöst sin egen och sin familjs oinskränkta makt. Under det kalla kriget brukade Kim Il-sungs namn nämnas i samma andetag som Mao Tse-tungs, Enver Hoxhas och Fidel Castros som exempel på stalinistiska diktatorer. Det råder inga tvivel om att Kim var mer stalinistisk än Stalin själv.

På 1960-talet framstod därför Kina, Albanien, Nordkorea och Kuba som den revolutionsromantiska vänsterns stora föredömen. Redan då hade emellertid dessa stater stora problem. För Nordkoreas del ledde detta till att landets diplomater fick order om att börja handla med narkotika, alkohol, tobak och smycken i syfte att skaffa hårdvaluta. Och när de avslöjades, vilket bl a skedde i Stockholm 1976, blev det förstas stora skandaler. Nordkorea har aldrig hämtat sig från den dåliga publiciteten. Nordkoreas Stockholms-ambassadör Kil Jae-gyong och fem av hans medarbetare hann dock lämna landet innan den svenska regeringen hann vidtaga samma åtgärder som regeringarna i Norge, Danmark och Finland gjort strax innan: utvisa den nordkoreanska ambassadpersonalen. Vid hemkomsten befordrades ambassadör Kil till vice utrikesminister för sina värdefulla insatser i fosterlandets tjänst.

Den största av alla nordkoreanska skan-

daler 1976 inträffade i det kommunistiska broderlandet Östtyskland, där den diplomatiska kårens doyen – nordkoreanske ambassadören Li Jang-soo – utvisades för in- och utsmuggling av och otillåten handel med narkotika. Historien började med att sju unga västtyskar i februari 1976 dött efter överdoser av narkotika. Väst- och östtyska polisen upptäckte tack vare gemensamt spaningsarbete, att narkotikan smugglats in i Västtyskland av koreanska knarklangare, vilka fått varan från nordkoreanska ambassaden i Östberlin. Vid ambassaden var vid denna tidpunkt 300 (!) diplomater och tjänstemän anställda.

I maj 1976 ertappades vidare två nordkoreanska diplomater med att försöka smuggla in 450 kg hasch i Egypten. De egyptiska myndigheterna vidtog emellertid inga åtgärder.

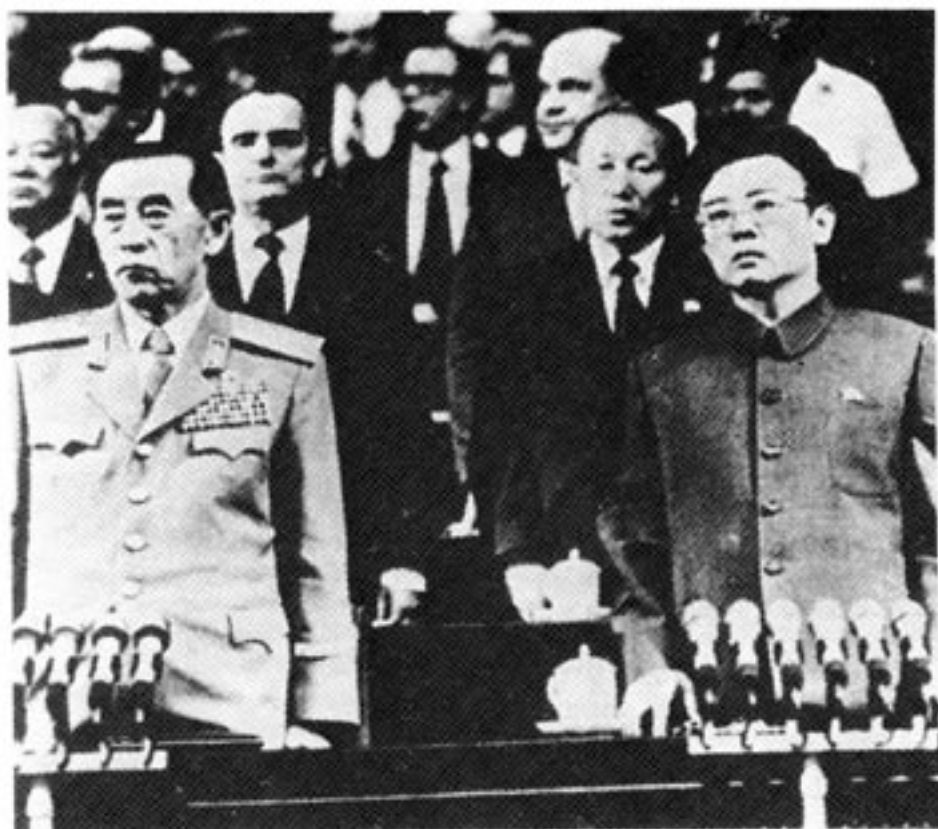
Terroristkontakter

Det finns sannolikt flera skäl till Nordkoreas brottsliga verksamhet. Det mest uppenbara är den ekonomiska situationen i Nordkorea, katastrofal redan för arton år sedan. Pyongyang var i ett desperat behov av utländsk hårdvaluta. Dessutom kan en del av pengarna ha gått till stöd för internationell terrorism. Det finns t ex dokumenterade kontakter mellan Pyongyang och den japanska terroriströrelsen Röda armén.

Samma år som dessa skandaler sköt Nordkoreas rykte i sank högg ett trettiotal nordkoreanska soldater vilt omkring sig med yxor i gränsbyn Panmunjom i den demilitariserade zonen (DMZ) vid 38:e breddgraden. Två amerikanska FN-officerare, som ingått i ett arbetslag som höll på att såga ner ett poppelträd, dödades. Händelsen väckte världsvid bestörtning och avsky, och det talades om nordkoreansk "stenåldersdiplomati". Listan över väpnade nordkoreanska provokationer i anslutning till DMZ skulle kunna göras mycket lång.

Kim Il-sungs spel

Den av Michail Gorbatsjov initierade nyorienteringen i Sovjet gav Kim Il-sungs Nordkorea existentiella bekymmer. Hela det kommunistiska Nordkoreas överlevnad stod på spel. Med glasnost och perestrojka försvann Moskvas vilja att backa upp galningen i Pyongyang. Kanske var det i ren desperation som Nordkorea den 29 november 1987 sprängde ett sydkoreanskt passagerarplan i luften över burme-

Efter Kim Il-sungs död har Kim Jong-il (längst t h) utsetts till Nordkoreas ledare. Längst t v syns toppmannen Oh Chin-u samt i bakgrunden utländska gäster vid det nordkoreanska arbetarpartiets sjätte kongress.

siskt territorium, varvid 115 personer dödades. En 26-årig kvinna som uppträtt under japansk identitet greps och erkände, att hon tillsammans med en annan nordkorean, en 70-årig man, utfört bombdådet på direkt order av Kim Jong-il. Syftet skulle ha varit att störa Sydkoreas förberedelser inför de olympiska spelen i Seoul 1988.

De omskrivna strävandena att utveckla ett eget kärnvapen passar alltså väl in i mönstret av Nordkorea som en farlig terroriststat. Det måste erkännas att det är med viss finess som Pyongyang spelat sitt spel sedan den avhoppade nordkoreanske diplomaten Ko Young-hwan 1991 avslöjat de nordkoreanska atomplanerna. Ko uppgav att Kim Il-sung redan i slutet av 1950-talet började utbilda nordkoreanska kärnvapenexperter, och på 1960-talet byggdes ett underjordiskt kärnforskningscenter i Bakchon. Enligt Kos uppgifter 1991 skulle Nordkorea inom tre år vara i stånd att framställa kärnvapen.

Nordkorea har bedrivit sitt spel genom att varva en hård attityd med vissa mindre eftergifter. Som när man tillät inspektörer från det internationella atomenergiorganet IAEA (där före svenske utrikesministern

Hans Blix är generalsekreterare) övervaka avlägsnandet av kärnbränslestavar från en viktig reaktor i Yongbyon. Men vägrade ge tillstånd till en analys av stavarnas innehåll. Eller då man lit avdankade amerikanske presidenten Jimmy Carter göra ett försök att bli näste Nobelpristagare i fred genom att bedriva skytteldiplomati mellan Pyongyang och Seoul.

Carter lyckades faktiskt utverka ett planerat toppmöte mellan Kim Il-sung och Sydkoreas president Kim Young-sam till slutet av juli i år. Men med Carters vanliga otur avled Kim två veckor före mötet... Huruvida det blir något toppmöte mellan Kim Young-sam och Kim Jong-il är inte känt då detta skrivs.

Däremot kom USA och Nordkorea den 13 augusti överens om att Pyongyang skall avbryta sin atomforskning i utbyte mot amerikanskt teknologiskt bistånd.

Allt tyder dock på att Nordkorea ljugit och spelat falskt ända sedan man anslöt sig till det nukleära icke-spridningsavtalet 1985. Sedan Clinton-ministären kom till makten i Washington har detta falskspel kunnat ske särskilt ohämmat, eftersom ingen människa tror att den nuvarande

amerikanska regeringen kommer att ta initiativet till några kraftåtgärder mot Pyongyang. Det förefaller därför mindre välbetänkt av den sydkoreanska regeringen att ge USA fullmakt att sköta förhandlingarna med Nordkorea.

I slutet av juli hävdade vidare i Seoul den avhoppade nordkoreanen Kang Myong-do, svärson till landets premiärminister, att Nordkorea redan har tillgång till fem kärnvapen och strävar efter att framställa ytterligare fem.

–Nordkorea ser kärnvapen som enda möjligheten att hålla samman regimen, citerades Kang.

"Ett koncentrationsläger"

Parallellt med att det nordkoreanska kärnvapendramat rullats upp på världsscenen och Kim Il-sung gått till sina fläder, har det skett avslöjanden om Nordkoreas hantering av de mänskliga rättigheterna som förtjänar en världsvid uppmärksamhet. Nordkoreanska avhoppare meddelade i våras att Nordkorea håller sig med skogsavverkningsläger i Sibirien i ryska Fjärran östern, som kan jämföras med koncentrationsläger. Flyktingar från dessa läger har uppgivit att 2 000 nordkoreanska skogsavverkare flytt från olidliga förhållanden såsom hunger, svältlöner, strikt övervakning och misshandel.

–Mänskliga rättigheter? De orden hörde jag aldrig när jag var i Nordkorea, citerades Chang Ki-hong, en f d nordkoreansk skogshuggare som slet ont i Sibirien, men slutligen lyckades ta sig till Sydkorea. Andra tog sin tillflykt till andra delar av det forna sovjetiska imperiet än Sibirien.

Chang hävdade vidare enligt den engelskspråkiga Seoul-tidningen *The Korea Herald* den 31 mars i år:

–Läget för de mänskliga rättigheterna i Nordkorea är inte bättre än skogslägren i Sibirien. Hela Nordkorea är ett koncentrationsläger, de mänskliga rättigheternas kyrkogård.

Förvisso hårda och bittra ord – och säkerligen alldeles sanna. Changs uppgifter är bara en droppe i havet av alla de häpnadsväckande saker som trots rigid kontroll och höga murar mot omvärlden kommit ut om Nordkoreas inre regimen. Som när ett nordkoreanskt lag förlorade en match vid de olympiska spelen i München och försvann nästa dag – till straffarbete i en avlägset belägen fabrik. Denna uppgift tillsammans med annan information om förhållandena i Nordkorea offentliggjordes för några år sedan av två organisationer för mänskliga rättigheter, Asia Watch och Minnesota-advokaternas internationella kommitté för mänskliga rättigheter.

Rapporten, som byggde på intervjuer med människor som bott i Nordkorea, avhoppare, turister m fl kom till slutsatsen att allt i landet kretsade kring Kim Il-sung och hans kommunistiska dynasti. Alla människor graderades enligt sin lojalitet gentemot Kim. Varje opposition resulterar i hänsynslösa straff: straffarbete, långa fängelsestraff, tortyr och dödsstraff. Enligt känd stalinistisk modell, flitigt praktiserad också i Hoxhas Albanien, drabbas i Nordkorea hela den dömdes familj.

Alla nordkoreanska medborgare indelas i tre huvudgrupper och en mängd undergrupper. Grupptillhörigheten bestämmer

var man får bo, vad man får äta, vilka kläder man får bära, vilket slags medicinsk vård man är berättigad till, vilka köksredskap man får bruka osv. De mest privilegierade tillåts bo i den kliniska mönsterstaden Pyongyang, där utländska besökare vallas runt för att bli imponerade. Sedan finns en mellangrupp personer som betraktas som ideologiskt "osäkra" och därför får nöja sig med att bo i landsorten. Deras matransoner är snålare och deras löner lägre än det högre skiktets. Bottensiktet består av de ideologiskt "orena", folkfiender av typ f d affärsmän och religiösa ledare. Dessa behandlas helt godtyckligt. Utöver de tre huvudgrupperna angav rapporten 51 undergrupper.

Sydkorea tiger

Det är givetvis inte lätt att fly från Nordkorea. Likväl sker det då och då. Senast i våras lyckades en hel familj fly till Sydkorea via ett tredje land i Sydostasien. Dessa politiska flyktingar var Yo Man-chol, en fyrtioåttårig f d kaptän vid nordkoreanska ministeriet för offentlig säkerhet, hans fyrtiofemåriga hustru Lee Ok-kum samt två söner och en dotter.

Yo avslöjade vid en presskonferens i Seoul bl a att "ett ökat antal nordkoreaner lider av undernäring på grund av att matransoneringen har inställts över hela Nordkorea sedan augusti förra året." Vidare framhöll Yo att det allmänna stödet för Kim-dynastin minskat drastiskt och att numera endast cirka 20 procent av alla nordkoreaner bär den tidigare universiellt förekommande Kim Il-sung-knappen. Om detta är riktigt kommer Kim Jong-il inte få det lätt att vidmakthålla något som ens avlägset liknar faderns auktoritet.

Den sydkoreanska regeringen har fördragit att i stort tåga om de nordkoreanska brotten mot de mänskliga rättigheterna, troligen därför att man inte vill riskera en våldsamt motreaktion från de oberäknliga nordkoreanerna. Dessa kommer sannolikt inte att bli mindre oberäknliga efter "den store ledarens" död. Tvärtom kan ett instabilt Nordkorea utan Kim Il-sungs pondus bli en än värre mardröm för såväl Sydkorea som resten av mänskligheten.

Fotnot: Kim Il-sungs död kom knappast som någon överraskning för Contras läsare. Redan i nr 1/94 kunde vi under "Utlands-Nytt" vidarebefordra uppgifter om att Kim var döende.

Nordkoreanska soldater huggar ihjäl två amerikanska FN-soldater i Panmunjom den 18 augusti 1976.

Vitryssland missade chansen

Vitryssland var en tekniskt avancerad del av det gamla Sovjetunionen, med en omfattande rustnings- och rymdindustri. Redan i samband med Sovjetunionens fall blev en icke-kommunist, Stanislav Sjusjkevitsj, president. Han lovade reformer. Men han rådde aldrig på den gamla kommunistiska nomenklaturen. Alla reformförslag stupade i parlamentet (som ännu heter Högsta Sovjet), som valts på den gamla kommunisttiden. Allt blev vid det gamla och ekonomin rasade våldsamt utför. I juli hade Vitryssland sitt första fria presidentval. Överraskande vann populisterna Alexander Lukasjenko valet på bland annat gammalkommunisten Vjatjeslav Kebitsj bekostnad. Gammalkommunisterna har dock fortfarande ett fast grepp om landet. Men Lukasjenko är ett oskrivet kort. Är han – som kritikerna hävdar – en motsvarighet till Alexander Zjirinovskij i Ryssland, eller är han mannen som skall göra det möjligt för Vitryssland att utnyttja sina naturliga möjligheter att bli ett ekonomiskt framstående land?

Vitrysslands natur är inte olik den mellan-svenska. Det är ett kuperat moränlandskap. Inte alls de stora slätterna som finns i Ukraina eller södra Ryssland. Den jord som brukas är dock bördig och jordbruket en av de viktigaste näringarna. Boskapskötsel, spannmålsodling och potatisodling är viktiga. Här kan påpekas att Vitryssland drabbades betydligt hårdare än Ukraina av kärnkraftsolyckan i Tjornobyl. Tjornobyl ligger visserligen i Ukraina, men de vid olyckstillfället rådande sydliga vindarna gjorde att det var betydligt större i områdena i Vitryssland än i Ukraina som drabbades av radioaktivt nedfall. Sjuttio samhällen har evakuerats och står övergivna.

Vid sidan av jorden saknar Vitryssland i stort sett naturtillgångar. Lite torv kan visserligen användas för energiproduktion, men större delen av energiförsörjningen sker genom gasledning från Ryssland. Vitryssland var länge av central betydelse för den sovjetiska industrin och då inte minstrustningsindustrin – idag letar många av dessa företag efter civila tillämpningar på sitt tekniska kunnande. Det finns en ganska sofistikerad verkstadsindustri, men även kemisk industri, skogsindustri samt textil- och livsmedelsindustri.

En verkstadsindustriprodukt som an-

märkningsvärt nog letat sig ända till Sverige är traktorer av märket Belarus (=Vitryssland). Genom att erbjuda dem till svenska bönder för otroligt låga priser har dessa med västerländska mått mätt opålitliga maskiner funnit en liten marknad också i Sverige.

Vitryska språket – ett osäkert kännetecken

Det vitryska språket talas av 12 miljoner människor. De flesta bor i Vitryssland, men det finns åtskilliga vitryssar också i Polen, Litauen, Ukraina och Ryssland.

Vitryska användes som förvaltnings-språk av de litauiska furstar som styrde Vitryssland på medeltiden. Därför finns det en hel del medeltida dokument på vitryska. En del språkforskare menar dock att den tidens vitryska inte går att klart särskilja från den tidens storryska. Idag är skillnaden mellan ryska och vitryska ungefär som mellan danska och svenska. Dock är att märka att övergången mellan vitryska å ena sidan och ryska och ukrainska å andra sidan sker gradvis genom olika dialekter och det finns ingen klar språkgräns i öster och söder. I väster är gränsen mot polska mer klar, men det bor både polacker och vitryssar på ömse sidor om gränsen.

Ett viktigt bidrag till det vitryska skriftspråket var översättningen av Bibeln, som gjordes mellan 1517 och 1525. Annars

Yta: 208 000 km²
Folkmängd: 10,3 miljoner
Folkslag: Vitryssar 78%, ryssar 13%, polacker 4%, ukrainare 3%, judar 1%.
Religion: Ortodoxa 6 miljoner, katoliker 2 miljoner, medlemmar i uniat-kyrkan (mellanform mellan katolicism och ortodoxi).
Huvudstad: Minsk med 1,6 miljoner invånare
Valuta: Kuponger, populärt kallade "zoopengar" eftersom det är djurbilder på kupongerna, ofta används beteckningen "zajtjiki" (li-

ten hare) efter den vanligaste kupongen, som har en hare som motiv. Ett avtal om återinförande av den ryska rubeln är ännu ej genomfört.

fanns det få vitryska skrifter före 1800-talet. Vitryska var ett språk som i flera hundra år talades av den obildade allmogen. Överklassen talade och skrev i första hand polska.

När russifieringen av randområdena i tsarens Ryssland satte igång i slutet av 1800-talet innebar det även ett tryck mot vitryska som språk. Språket förbjöds 1867. Då hade ryssarna redan på 1830-talet stängt universitetet i Vilnius och kvävt ett polskinspirerat uppror 1863.

Ett nytt uppror startades, denna gång med utgångspunkt från de vitryska bönderna. Ledaren hette Kalinovskij, som utgav tidskriften *Bondesanning* på vitryska. Upproret kvävdes av tsaren och Kalinovskij hängdes.

Landet utan egen historia

I motsats till grannrepublikerna; de baltiska republikerna, Ukraina, Ryssland och Polen, saknar Vitryssland en egen historia. Bara under ett par år efter Första världskriget var landet självständigt.

Vitrysslands härskare har växlat. Under 800-talet styrdes landet av lokala furstar i städer som Vitebsk och Polotsk. I Polotsk var det vikingaättlingen Ragnvald som var

furste. Han besegrades dock av Vladimir den helige, storfursten i Novgorod och senare Kiev, i slutet av 900-talet. Polotsk fortsatte som furstendöme under Ragnvalds son Ijaslav och behöll ett visst självstyre, men den slutliga makten låg i Kiev. På den tiden kämpade storfurstarna i Kiev och Moskva om inflytande i de slaviska områdena. Moskva fick så småningom problem med mongolerna, varför Kiev kunde behålla och stärka sitt inflytande. Så småningom förlorade dock ukrainarna inflytandet i Vitryssland och det blev Smolensk i Ryssland som tog hand om furstendömet Polotsk.

Under 1300-talet blev Vitryssland en del av Litauen. Det var storfursten Gedominas (1316-1341) och hans son Olgeird, som skapade ett rike som sträckte sig från Östersjön till Svarta Havet. Det omfattade dagens Litauen och Vitryssland, liksom stora delar av Ukraina. Litauen var Europas sista hedniska land och det var först i slutet av 1300-talet som den litauiske fursten Jagiello lät döpa sig.

Jagiello satte inte bara igång med kristnandet av landet, han såg också om gränsen mot väst, genom att gifta sig med den polska prinsessan Jadwiga 1385. Ge-

nom detta kom Litauen och Polen i personalunion, vilken varade i flera hundra år.

Litauen/Vitryssland låg i skärningspunkten mellan den katolska kyrkan i Polen och den ortodoxa kyrkan i storfurstendömena Kiev, Moskva och Novgorod. När mongolernas tryck minskade började Moskva expandera mot väster. Som en förebyggande åtgärd förbjöds ortodoxa trosbekännare i Vitryssland år 1413 att inneha offentliga ämbeten. Landets styre skulle ligga säkert i katolikernas och därmed polackernas händer.

Under 1500-talet försköts kontrollen över Vitryssland från Litauen till Polen, vars betydelse i området växte (även om personalunionen Polen-Litauen bestod). De ortodoxt orienterade invånarna i östra Vitryssland och Ukraina bildade i slutet av 1500-talet den unierade kyrkan, en kyrka med ortodox

ritual, som erkänner påven som sitt överhuvud. Kyrkan var förbjuden under perioden från 1839 och ända fram till slutet av 1980-talet.

Misslyckade försök att nå självständighet

Polen hade kontroll över Vitryssland ända tills Polens delning i slutet av 1700-talet. Det som idag är Vitryssland tillföll vid Polens delning Ryssland, som hade kontroll över landet under hela 1800-talet. Upprørsledaren Kalinovskij nämndes redan ovan. Nästa försök till vitrysk frigörelse gjordes av den nationalistiska rörelsen Hramada, som verkade för att främja böndernas intressen. Partiet var olagligt och samarbetade med det polska socialdemokratiska partiet (som ville ge självbestämmande åt alla folk i det tidigare polsk-litauiska riket). Efter revolutionen i Ryssland 1905 blev Hramada lagligt, men lyckades inte erövra en enda plats vid valet till den nya allryska duman (parlamentet).

I samband med februarirevolutionen i Ryssland 1917 (dåtsarväldet störtades och demokrati infördes, först under ledning av furst Lvov, sedan under Alexander Kerenskij) utropade Hramada en autonom

republik inom Ryssland. Den autonoma republiken blev dock kortvarig. Kort efter oktoberrevolutionen marscherade tyskarna in och ockuperade landet. I samband med separatfreden på östfronten i Brest-Litovsk i mars 1918 utropades en självständig vitrysk republik. Den var "borgerlig", men redan inom ett år hade socialister tagit makten och utropat en ny republik.

Polen var föga begejstrat över en socialistisk republik, nära lierad med bolsjevikernas Ryssland, alldeles inpå husknutarna. Marskalk Pilsudski angrep Vitryssland och intog Minsk i augusti 1919. Strider mellan polacker och ryssar pågick sedan fram till freden i Riga 1921. Då delades Vitryssland mellan Ryssland och Polen. Den ryska delen omvandlades till en vitrysk republik, som ingick som en av de ursprungliga republikerna vid Sovjetunionens bildande 1922.

Vid samma tidpunkt delades också Ukraina och Litauen mellan Ryssland och Polen.

Två historier under mellankrigstiden

Under mellankrigstiden fick därför Vitryssland två olika historier. Den västra, katolska, halvan, låg under polsk överhöghet. Skolor och kulturliv fortsatte visserligen på vitryska språket, men landet blev alltmer polskstyrt. År 1928 förbjöds nationaliströrelsen Hramada och Pilsudski införde militärdiktatur i Polen 1930.

I den sovjetiska östra och ortodoxa halvan av Vitryssland uppmuntrade Stalin märkligt nog nationalistiska yttringar. Avsikten var att så oro i den polska delen av Vitryssland.

Stalins politik blev dock inte långvarig. Under 1929-1930 gjordes en helomvändning. Under 1930 förintades alla vitryska historieböcker. De vitryska ordböckerna drogs in. Partiapparaten rensades på vitryssar och storryssar tog över alla nyckelposter från 1933. Ryska infördes som undervisningsspråk i skolorna 1938.

De vitryska bönderna drabbades svårt av Stalins terror. I Koropaty utanför Minsk finns massgravar för hundratals av Stalins offer.

Vid Andra världskrigets utbrott var den västra halvan av Vitryssland starkt polnifierad, men fortfarande användes som nämnts det vitryska språket. I den östra delen var russifieringen konsekvent genomförd. Genom Molotov-Ribbentrop-

Stanislaw Szusjkevityj, det självständiga Vitrysslands förste president, stängde pannan blodig mot gammelmunnisterna. Han misslyckades helt med sina försök att genomföra marknadsekonomiska reformer - trots många och långa ansträngningar.

pakten hamnade hela Vitryssland under sovjetisk kontroll. Efter Andra världskrigets slut strävade Moskva efter att hålla ihop de slaviska sovjetrepublikerna. Det var storrysk radio och TV, storryska skolor och storryska läroböcker som gällde i första hand. Samtidigt lyckades dock Stalin skaffa en egen plats åt Vitryssland i FN redan 1945. Vitryssland var med i FN innan Sverige!

Vitryssland blir äntligen självständigt

Vitryssland låg långt efter sina grannar i den process som ledde till Sovjetunionens sammanbrott. Dock bildades 1988 en folkfront under namnet "Pänyttfödelsen". Eftersom KGB hade så stark kontroll över Vitryssland grundades rörelsen i Vilnius i Litauen. Redan i februari 1989 hade dock rörelsen nått sådan styrka att den kunde hålla ett massmöte med 40 000 deltagare på Dynamo-stadion i Minsk. Självständighet proklamerades sedan den 25 augusti 1991, kort efter den misslyckade statskuppen i Moskva.

Den gamle kommunistiske presidenten Nikolaj Dementej tvingades avgå och er-

sattes av Stanislav Sjusjkevityj, en man utan belastande bakgrund i kommunistpartiet. Han hade varit poet och professor i kärnfysik, samt biträdande rektor vid universitetet i Minsk. Han råkade illa ut under Stalintiden och valdes med stöd från nationalistiska kretsar till det sovjetiska vitryska parlamentet (Högsta Sovjet) 1989.

Sjusjkevityj drev förgäves en reformvänlig politik. Alla försök till ekonomiska reformer stupade dock i parlamentet, där gammelmunnisterna hade kontroll. Inga försök har gjorts till privatisering och det enda som hänt med den tidigare allsmäktiga planeringsmyndigheten Gosplan är att den idag heter Gosekonomplan. Det ekonomiska fiaskot är obeskrivligt. Medelinkomsten motsvarar idag 200 svenska kronor i månaden.

Sjusjkevityj led också flera stora politiska nederlag, som när han tvingades acceptera att det gamla kommunistpartiet åter blev tillåtet (i maj 1992) och när parlamentet senare beslutade om att Vitryssland skulle ansluta sig till en försvarsöverenskommelse med OSS (Sjusjkevityj ville tvärtom upprätta ett alliansfritt Vitryssland, som helt frigjorde sig från Ryssland militärt) och dessutom återinföra den ryska rubeln som valuta. Den ryska valutan är dock ännu inte genomförd i praktiken. Den vitryska inflationen har varit 50 procent per månad, vilket med råge överträffar Ryssland. Den vitryska kupongen, kallad zajtjik, har blivit så gott som värdelös - den ryska rubeln är vid en jämförelse "hårdvaluta".

Reformvännen avsatt

Till slut blev Sjusjkevityj avsatt av parlamentet (Högsta Sovjet) i januari 1994 och ersatt av miligeneralen Metsjeslav Grib. Därmed hade gammelmunnisterna kontroll över såväl parlamentet som presidentposten och regeringen (premiärministern heter Vjatjeslav Kebityj). När Sjusjkevityj avsattes av parlamentet genomfördes omfattande proteststrejker av reformanhängare, men utan framgång.

De första presidentvalen med allmän rösträtt hölls i juli 1994 och slutade med att favoriten Vjatjeslav Kebityj i andra omgången med eftertryck (80 procent) blev utslagen av den 39-årige populisterna Alexander Lukasjenko. Den tidigare presidenten Stanislav Sjusjkevityj och ledaren för folkfronten, Zenon Poznjak, lyckades inte ens ta sig till andra omgången i presidentvalet, utan blev utslagna redan i första

Vitrysslands nye president Alexander Lukasjenko vill att Vitryssland åter ska förenas med Ryssland. Hans närmaste bekantning i det ryska parlamentet heter Vladimir Zjirinovskij...

omgången med 10 respektive 13 procent av rösterna. I första omgången fick Lukasjenko 45 och Kebitj 17 procent av rösterna.

Det enda positiva som kan sägas om Lukasjenko är att han inte är gammelmakomunist och att hans viktigaste valkampanjtema var kamp mot korrruptionen, som ännu är av gammalt klassiskt sovjetiskt snitt. Det är dock helt klart att Lukasjenko styr i riktning mot ett ytterligare närmande till Ryssland. Det är nog bara en tidsfråga innan Vitryssland blir den första före detta sovjetrepubliken som återinträder i union med Ryssland.

Nye presidenten slog ensam vakt om Sovjetunionen

Lukasjenko var den enda ledamoten i vitryska Högsta Sovjet (det har vare sig bytt namn eller medlemmar sedan Sovjettiden) som röstade emot bildandet av OSS. Lukasjenko ansåg att OSS innebar Sovjetunionens upplösning och han röstade alltså emot.

Lukasjenkos ekonomisk-politiska retorik är sådan som kunde höras på Brezjnevs tid. Priskontroll för att hålla ned inflationen, generösa stöd till förlustbringande företag och statlig styrning. Krafter i det i förhållande till Vitryssland marknadsliberala Ryssland motsätter sig Vitrysslands närmande med motivet att det kostar

den nyblivna "marknadsekonomin" Ryssland för mycket att ta hand om det planekonomiska fiaskot Vitryssland.

Trots att Vitryssland formellt har demokratiska institutioner kan landet i reell mening inte kallas demokrati. Några fria parlamentsval har inte hållits i Vitryssland. Högsta Sovjet "valdes" på Gorbatsjovs tid.

Oppositionens tidningar nekas papper och polisen har vid flera tillfällen beslagtagit flygblad som tryckts av oppositionen. Att diktaturen inte är total framgick ju dock när Lukasjenko vann presidentvalet. Det var möjligt att framgångsrikt utmana etablissemangen – om man var åtminstone

måttligt tolererad av samma etablissemang. Hur länge kommer den möjligheten att bestå?

Lukasjenkos bästa vän i det ryska parlamentet heter Vladimir Zjirinovskij. Det finns all anledning att känna oro för landets framtid.

Tidigare artiklar i serien har behandlat Kazachstan i nr 5 1992, Moldavien i nr 6 1992, Uzbekistan i nr 2 1993, Georgien i nr 3 1993, Ryssland i nr 4 1993, Kirgisien i nr 5 1993, Azerbajdzjan i nr 6 1993, Estland i nr 1 1994, Ukraina i nr 2 1994, Tadzjikistan i nr 3 1994 och Litauen i nr 4 1994.

Vitryssland har haft en väl utvecklad industri och svarat för en betydande del av den sovjetiska elektronik- och robotindustrin. Traktorer av märket Belarus (bilden är från Belarus-fabriken i Minsk) har till och med exporterats till Sverige. Idag faller hela den ekonomiska basen samman, eftersom efterfrågan försvunnit på många av de militära produkterna.

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställts av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan om inte annat markeras med citationstecken.

Lärobok för mellanstadiet

En lärare och prenumerant har skickat oss en lärobok för Mellanstadiet (Tore Wize-lius: Europa del 2, Liber läromedel) och pekats på citat som följande:

"Det jugoslaviska samhällssystemet liknar varken det i väst eller öst. Det bygger på självförvaltning. På alla företag, liksom på skolor och sjukhus, utser de anställda ett arbetarråd, som sedan bestämmer hur företaget ska skötas. Detta system har fungerat bra. För trettio år sedan var Jugoslavien ett fattigt jordbruksland, idag är det ett industriland där folk lever gott".

Vår lärare påpekar också att författaren jämför det rumänska förtrycket av den ungerska minoriteten i Transsylvanien med hur Sverige behandlade Tornedalsfinnar "för inte så länge sedan".

Vem är intresserad av partierna?

Så här, en kort tid innan valet, är det väl en och annan som anser sig ha fått för mycket av oseriös propaganda från både det ena och andra partiet. Vem betalar allt detta?

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) gav i våras ut en rapport som visade att partierna får 700 miljoner kronor om året i partistöd – vartill kommer arvoden eller löner till dem som har förtroendeuppdrag. Dessutom hämtar partierna hem stöd i form av lönebidrag (ett stöd som egentligen är avsett för handikappade) och annat stöd från arbetsmarknadsmyndigheterna. Inga kan naturligtvis de generösa stödreglerna så i detalj som de politiker som själva utformat reglerna. ESO räknar därmed med att partierna sammanlagt får 2 miljarder kronor i stöd varje år från stat och kommuner. ESO noterar bland annat att fyra av tio anställda hos partierna får lönebidrag.

Det betyder att varje yrkesarbetande betalar 500 kronor i stöd till partierna –

få, om något parti, har ens en så hög medlemsavgift.

ESO påpekar att partiernas beroende av staten ökar, samtidigt som deras beroende av medlemmarna minskar. I moderaterna kommer 10 procent av intäkterna från medlemsavgifter, i centern bara en procent.

Östtysklands fall räddade svensk miljö

Professorn i biogeokemi Hans Hultberg berättar i tidskriften *Illustrerad Vetenskap* att svavelnedfallen i södra Sverige minskat med 40 procent under de senaste fyra åren. Förklaringen är Östtysklands ekonomiska kollaps. Så länge den östtyska industrin spydde ut sitt avfall föll det ner i Sverige.

Professors namn till Sven Rydenfelt

Ekonomiprofessorn Sven Rydenfelt, denne grand old man inom svenskt marknads-ekonomiskt tänkande och mottagaren av Contras frihetspris 1986, utnämndes för en tid sedan till professor av regeringen. Under sin aktiva tid som universitetslärare och forskare i Lund hade Sven Rydenfelt alltför kontroversiella åsikter för att få en professur. Nu har han som pensionär (men fortfarande vital analytiker och debattör) hedrats med professors namn.

Svenskar vägras parabol

Håbo-Hus AB i Bålsta, ett kommunalägt bostadsbolag, vägrar sina svenska hyresgäster att ha parabolantenn. Utländska

hyresgäster är dock välkomna att sätta upp parabol för att kunna ta in sina favoritprogram. Svenskarna skall hålla till godo med det som kabelnätet i husen erbjuder. (Expressen)

Skitsak i valprogrammet

Ett av de viktigaste kraven i Centerstudenternas valkampanj inför valet till kärfullmäktige i Stockholm var toapapper och tvål på toaletterna!

Inte en bok från Väst

Stella Thomasson var i nära tjugo år studierektor vid Stockholms Universitets slaviska institution. Hon var nära lierad med sovjetiska ambassaden och uppmanade sina studenter att gå och se film på Sovjetambassaden eller hos Förbundet Sverige-Sovjetunionen. Gjorde man inte det kunde man inte räkna med godkänt betyg, och helst skulle man också bli medlem i Förbundet. Efter hennes död bjöds hela hennes bibliotek ut till salu – inte en enda bok var tryckt i Väst, trots att det var den enda kanalen där det gick att få fram litteratur som inte var granskad och kontrollerad av den sovjetiska censuren. Många av böckerna var dessutom gåvor från Sovjetambassaden.

EUs jordbrukspolitik driver upp markpriserna

Sverige lyckades för bara ett par år sedan rensa bort de värsta stolligheterna i jordbrukspolitiken. Avregleringens värsta avarter försvann, men fortfarande hindrar höga tullar importen av billiga livsmedel.

Inom EU drivs en jordbrukspolitik som får den gamla svenska att förblekna. Det har redan börjat sätta sina spår i Sverige.

I Sverige betalas det bisarra arealbidraget för att lägga mark i tråda – något som förhindrar matpriserna att sjunka. Det svenska bidraget är på 900 kronor per hektar och år. Medan EU betalar ett motsvarande bidrag på 2 000 kronor. Möjligheten att Sverige blir med i EU har redan inneburit att markpriserna gått upp. Särskilt på dålig mark, som inte lämpar sig för odling. Den ger ju nu mycket bättre avkastning som obrukad mark.

Än så länge råder osäkerhet om vårt medlemskap och den exakta nivån på alla bidrag är ännu inte klar. Redan har dock priserna på jordbruksmark stigit med 10-15 procent. Ett fullt genomslag borde ligga

över trettio procent menar mäklarkåren.

EUs kvotregler innebär också att det sätts ett skuggvärde på till exempel rätten att sälja mjölk till EUs reglerade priser. Bönderna kan handla med de rättigheterna. Det är i och för sig det ekonomiskt mest effektiva sättet att hantera kvoter när de väl finns. Men funnes de ej skulle inte stora förmögenheter slumpmässigt tilldelas dem som får produktionsrätter och dessutom skulle priserna på livsmedel sjunka drastiskt.

(Dagens Industri)

Nej till EU för antisocialister

Av outgrundliga skäl har motståndet mot EU blivit en vänsterfråga i Sverige. På kontinenten, och framförallt i Storbritannien, är det höger som är mest kritisk mot EU. EUs protektionistiska politik, jordbrukspolitiken, regleringen av handel och privatliv, centralisering och byråkratisering av beslutsfattande. Allt är frågor som i högsta grad borde tilltala socialister men få riktigt högerfolk att känna kalla kårar efter ryggraden.

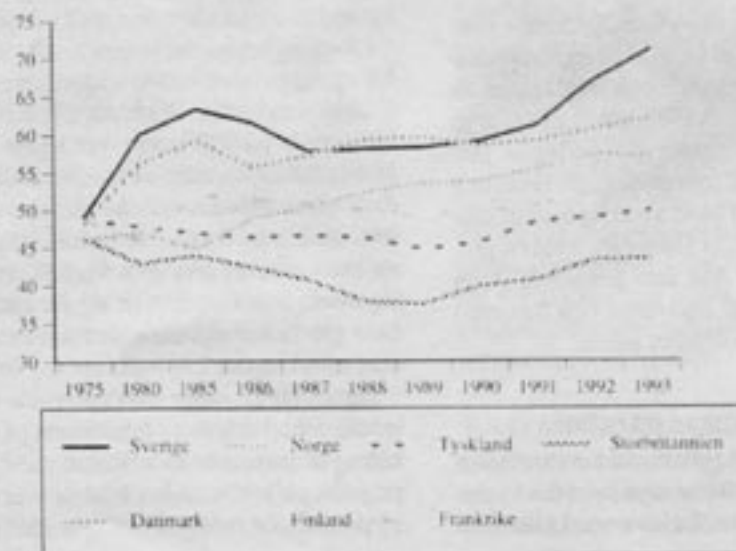
Nu har det bildats en organisation för just denna opinion i Sverige. Initiativtagare är bl a ekonomiprofessorn Sven Rydenfelt och Johan Norberg, redaktör för tidningen Nyliberalen.

Organisationen, med namnet Marknadsekonomiskt nej till EU, vill behålla Sveriges frihandelsavtal med EU, men säger nej till svensk EU-anslutning.

Statsskulden skenar

Som vi alla vet skenar statsskulden och räntan på statens upplåning tränger ut allt

Offentliga utgifter i procent av BNP

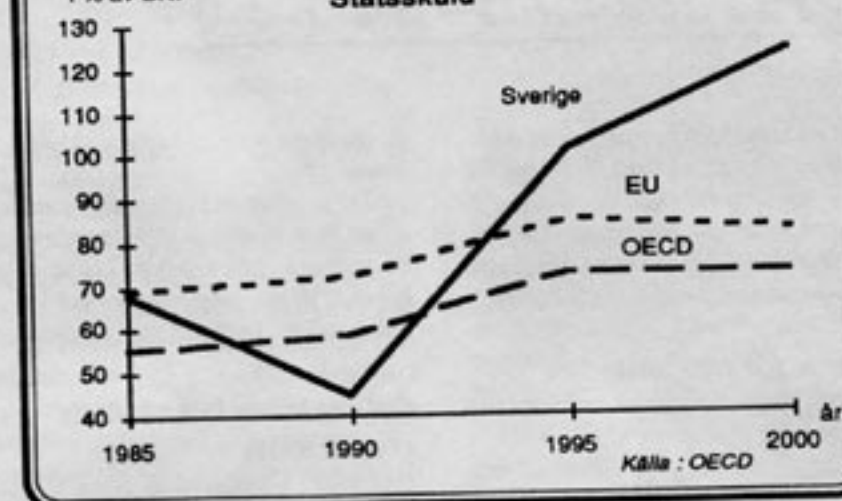

större andel av statens normala utgifter. Snart riskerar Sverige att hamna i situationen där vi betalar höga skatter utan att få något för dem – allt går åt till att betala ränta på statsskulden.

Än så länge finns det länder som ligger sämre till. Av OECD-länderna är det faktiskt Belgien som har den största statsskulden, med över 130 procent av bruttonationalprodukten i statsskuld. Dock har Belgien fått ordning på sina finanser i så måtto att statsbudgeten är någorlunda balanserad. Statsskulden ökar inte okontrollerat som i Sverige.

Andra länder höga skuldtal är Italien och Grekland. För 1995 beräknar OECD att Sverige ska hamna på en föga hedrande fjärde plats efter de tre nämnda länderna. Problemet är att övriga länders utveckling över tiden ser betydligt bättre ut än Sveriges.

Statsskuld

Den svenska statsskulden uppskattas i slutet av augusti uppgå till knappt 1 300 miljarder kronor.

Sverige ligger sämst till

Med Sveriges gigantiska budgetunderskott blir den vanliga siffran om skatternas andel av bruttonationalprodukten inte ett riktigt mått på hur stor andel av landets produktiva kraft som den offentliga sektorn lägger beslag på. Budgetunderskott ska ju också betalas förr eller senare, så det riktiga måttet är de offentliga utgifternas andel av bruttonationalprodukten. Den borgerliga regeringen har knappast lyckats ändra den andelen – det som uppnåtts är att den inte fortsätter att växa.

År 1980 var de offentliga utgifterna högre än 60 procent av BNP i ett enda land i OECD, Sverige. Under 1994 har vi fått sällskap med två andra länder. Men fortfarande ligger vi sämst till inom OECD. Och utvecklingen går åt alldeles fel håll.

(Näringslivets Ekonomifakta)

En delförklaring till krisen

"Äkta riskkapital ägs av individer, inte av institutioner, Kooperationer eller staten. Där finns alldeles för många ängsliga personer som inte vågar satsa fullt ut." Detta citat av Curt Nicolin ger en delförklaring till den ekonomiska krisen. Aktieägandet har under de senaste tjugo åren flyttats från hushållen (som ägde två tredjedelar av börsvärdet då, men svarar för bara en knapp femtedel nu) till olika fonder och bolag, inklusive utländska sådana.

UTLANDS-NYTT

Varför behandlas inte kommunister och nazister lika?

President Jimmy Carters säkerhetspolitiska rådgivare Zbigniew Brzezinski tog för en tid sedan bladet från munnen när det gäller bristen på upprepning i Östblocket efter de olika förbrytningar som härskat där sedan Andra världskriget. Brzezinski skrev:

"Hitlers brott straffas fortfarande på goda grunder. Men i det före detta Sovjetunionen finns tusentals före detta mördare och före detta torterare som lever på statlig pension, som deltar i olika revolutionära minneshögtider mer eller mindre dolda bakom sina medaljer. De talar kanske om sina minnen i kampen mot folkets fiender. För en tid sedan identifierades en del av dem som deltog i massmordet på polska officerare i Katyn-skogen och på andra platser – 15 000 sköts en efter en i nacken... Chefen för denna operation av Eichmann-klass, en före detta NKVD-major vid namn Serepenko, lever i högönsklig välmåga i Moskva."

Andra frågar sig hur brottslingar som Lazar Kaganovitj (Ukrainas slaktare, som svarade för utrensningarna på 1930-talet) kunde dö i sin säng utan att ha dragits inför rätta, nu när kommunismen har fallit...

Taiwan åter till FN?

Det finns ett växande intresse för att åter släppa in Republiken Kina (Taiwan) i FN. Taiwan slängdes ut ur FN 1971, då Kommunist-Kina lyckades vinna tillräckligt stöd för att ersätta Republiken Kina i FN. Flera av FNs medlemsländer har diplomatiska förbindelser med Republiken Kina och en grupp på sju latinamerikanska länder strävar nu efter att få 1971 års beslut reviderat, så att Republiken Kina åter kan representeras i FN, denna gång vid sidan av Kommunist-Kina.

Humor på jobbet

Ontario Arts Council, en kanadensisk skattefinansierad stiftelse, har anslagit 30 000 kanadensiska dollar (250 000 kronor) till en enveckorskurs där 20 bilarbetare ska lära sig humor – tanken är att bilarbetarna ska läras att skämta "icke-rasistiskt,

icke-sexistiskt och fackligt tillvänt". Inga skämt om flickor eller negrer i de kanadensiska bilfabrikerna framöver alltså. När satsar kulturrådet på att utrota Norge-historierna i svenska fabriker?

(Volvo Nu, Göteborg)

Konflikt ännu 200 år efter kungens död

När fransmännen förra året skulle fira 200-årsdagen av avrättningen av Ludvig XVI visade det sig att känslorna ännu inte lagt

Halshuggningen av kung Ludvig XVI väckeortfarande efter 200 år heta känslor i Frankrike-

sig efter den franska revolutionen. Stora massor (tiotusentals människor) samlades under dagen på Place de la Concorde för att hedra den avrättade kungen och minnesmässor hölls i flera kyrkor. Ärkebiskopen av Paris, kardinal Lustiger, vägrade dock att upplåta katedralen Notre Dame, varför mässorna fick hållas i andra kyrkor. Militanta motdemonstranter störde manifestationen på Place de la Concorde.

Femton års fängelse för affischer

I Tibet har fem oppositionella dömts till mellan tolv och femton års fängelse för att de satt regeringsfientliga affischer. Tidigare har munken Lobsang Dorje dömts till nio års fängelse för att han uppmanat 20 kollegor att demonstrera för Tibets

självständighet utanför Jokhang-templet i Lhasa.

(Amnesty International och Tibet Information Network, bägge i London)

Tjugotvå år i kinesiskt fängelse

En som redan för länge sedan fick känna av repressionen i det kommunistiska Kina var broder Alan. Efter kommunisternas maktövertagande i Kina 1949 lade kommunisterna en förlamande hand över den kristna kyrkan. Alla skulle inordna sig i den kommuniststyrda "Tre-självyrkan" (som skars av från kontakter med trosbröder i andra länder). Broder Alan vägrade. Han och alla andra predikanter som vägrade att ansluta sig till Tre-självyrkan greps. Broder Alan fängslades dock först 1958, varefter han dömdes till livstids fängelse. Under hela kulturrevolutionen, som varade i tio år, fick han inte ta emot ett enda brev från sina anförvanter (bland annat hustru och sex barn). I december 1979 blev Broder Alan äntligen frisläppt, han var över sextio år och kunde inte längre jobba så hårt som krävdes i fånglägren. Han dömdes dock till ytterligare tio års villkorlig dom och förbud att lämna Peking. Inte förrän 1989 blev han fri från restriktionerna.

(Ljus i Öster)

Den kinesiske predikanten broder Alan fick tillbringa 22 år i fängelse för att han inte underordnade sig kommunismen

Finland stoppar import från Baltikum

De baltiska staterna – åtminstone Estland och Lettland – utvecklar snabbt sin ekonomi och handeln med Väst. Affärens

bygger på att priserna på de baltiska produkterna är låga – det är nödvändigt eftersom produktiviteten är låg. De nordiska staterna har infört frihandel – och ett frihandelsavtal är nu också på gång med EU.

Men när det egna landets ekonomi påverkas av de nya konkurrenterna är man inte sen att slå till och slå undan fötterna för den spirande baltiska ekonomin. Finland har således infört straffullar för att stoppa import av både fisk och cement från Baltikum. Produkterna var för bra och billiga för att de finska konkurrenterna skulle kunna acceptera det.

Sverige har tidigare drivit motsvarande protektionistiska politik mot en rad u-länder. Så fort deras industri utvecklats så att de börjat bli konkurrenskraftiga och därmed också börjat ta sig ur underutvecklingen har kvoter satt stopp för fortsatta framsteg. Denna politik är dock avskaffad sedan några år när det gäller tekoimport från u-länderna. Men genom en svensk EU-anslutning kommer den att återinföras.

(Dagens Industri)

Finska facket stoppar trafik på Tallinn

Finska sjöfacket har satt effektivt stopp för en av de konkurrerande linjerna mellan Helsingfors och Tallinn. Det var kravet på fördubblade löner som fick Viking Line att kasta in handduken.

Lönen för de estniska sjömännen på Vikings katamaraner har legat vid 4 000 kronor per månad. Finska sjöfacket hotade med stridsåtgärder om inte lönen ökade till över 8 000 kronor per månad. Sedan Viking misslyckats med att förhandla ned kraven beslöt man att lägga ned linjen.

Genomsnittslönen i Estland ligger på 830 kronor i månaden. Estlands president Lennart Meri tjänar 5800 kronor i månaden.

(Dagens Industri)

Finputsade skorstenar

När en grupp europaparlamentsledamöter besökte Schwerin i Östtyskland förvånades de av de fina skorstenarna, som kontrasterade skarpt mot de nedslitna fabriksbyggnaderna. Förklaringen fick de av sina värdar. Diktatorn Erich Honecker skulle komma på besök och order hade utgått om att vägarna i området skulle få ny beläggning och att byggnader i närheten av den väg Honecker skulle färdas skulle snyggas upp. Innan man hunnit sätta igång med arbetena kom dock contra-order. Honecker skulle komma med helikop-

ter. Uppdraget blev istället att renovera alla skorstenarna.

(The European, London)

Ryskt val i Estland

Ryska medborgare i Estland fick delta i det ryska parlamentsvalet i december förra året. Först nu har Contra (genom den estniska tidningen Postimees) fått tag på uppgifter om valresultatet bland de ryssar som röstade från Estland. Vladimir Zjirinovskij, allmänt kallad fascist (även om han deltog i samma liberala världskonferens som Bengt Westerberg i Esbo i Finland här om året), fick 47,7 procent av rösterna. I Ryssland fick han bara 23 procent. Dessutom fick Rysslands kommunistparti 19,2 procent av rösterna. De demokratiska och liberala partierna fick bara några få procent av rösterna vardera.

Karlakarlen Mao

Mao Tse-tungs förkärlek för unga vackra damer var väl känd. Han avpolletterade till exempel sin andra hustru för att ta hand om den sjutton år yngre skådespelerskan Chiang Ching (senare en i de fyra gäng, som slutade sina dagar 1991 i kinesiskt fängelse). Sunday Express i London berättar att det nu påstås att Mao hade förbindelser med 3 000 unga kvinnor under sin levnad. Helt klart är att många unga kinesiskor gick den vägen till framgång. Men vi frågar oss lite oroat hur någon skulle ha orkat räkna till just 3 000.

Folkets hus som Hotell Moskva

Folkets Hus i Oslo var försett med mikrofoner för att avlyssna de möten som gick av stapeln i huset. Det var norska LO som byggt en avlyssningscentral i huset. Mikrofoner hade monterats in även i slutna sammanträdesrum. Från avlyssningscentralen kunde LOs spioner kontrollera vad till exempel olika kommunistiska grupper diskuterade. Det fanns dock en teknisk begränsning. Det gick bara att lyssna på två sammanträdesrum samtidigt.

Rapporterna från avlyssningen spreds naturligtvis med stor försiktighet. Men dåvarande statsministern Trygve Bratteli (Arbeiderpartiet) tillhörde dem som fick del av rapporter från avlyssningen. Avlyssningsutrustningen användes under tjugo år, till mitten på 1970-talet.

Riksrätt för Iliescu!

I Rumänien räddade sig kommunisterna kvar vid makten genom att ge Ceausescu och hans hustru en behandling som sva-

rade mot folkets hämndbegär och genom att byta namn på sin egen organisation. Men till president utsågs gammelkommunisten Ion Iliescu, som har sett till att Rumäniens utveckling inte alls varit densamma som i grannlandet Bulgarien. Det oljerika och bördiga Rumänien förblir ett fattigt hörn av ett alltmer välmående Europa.

De försök till privatisering som gjorts stoppas nu effektivt av Iliescu. Han har genom dekret upphävt alla domstolsbeslut om att nationaliserade fastigheter skulle återlämnas till de rättmätiga ägarna. Den hårt trängda oppositionen i Rumänien har förklarat att ett sådant ingripande i domstolarnas makt är i strid mot författningens anda. Iliescu har vägrat att förklara sitt dekret inför parlamentet.

För att Iliescu ska ställas inför riksrätt krävs både majoritet i parlamentets bägge kamrar och ett ja i en folkomröstning – något som oppositionen inte kommer att lyckas uppnå.

Enligt Iliescus dekret kommer återlämnandet av privat egendom att inskränka sig till lägenheter där de tidigare ägarna lyckats bo kvar som hyresgäster. Alla ägare som slängts ut ur sina lägenheter eller flyttat därifrån frivilligt eller av tvång, kommer inte att få annat än en skenbar kompensation för de övergrepp de blivit utsatta för.

(The Free Romanian, London)

Så lever Fidel med familj

En rysk tidning – de borde veta – har gett några inblickar i den kubanske diktatorn Fidel Castros privatliv. Han har tillgång till 32 hus i landet, varav tre i Havanna och skyddas av en livvakt på 9 700 personer. Om han ska bada eller segla sätts marinen lokalt i alarmberedskap och en specialstyrka på 122 dykare fingranskar området.

Fidel Castro är gift för tredje gången och har två barn. Hans utomäktenskapliga dotter Alina Fernandez Revuelta (med egen dotter) flydde för övrigt för en tid sedan till USA. I USA bor också Fidel Castros antikommunistiska dotter Juanita.

Fidel Castros son Fidel jr är chef för Kubas kärnkraftsministerium. Fidels srs bror Raul är överbefälhavare och nummer två i den kubanska hierarkin. Rauls hustru Wilma Espin är chef för den kubanska kvinnorörelsen.

Det är inte bara i Nordkorea som kommunisterna byggt upp en familjedynasti.

Kalla krigets hjältar:

Exkommunisten som räddade USA

Av Tommy Hansson

Namnet Whittaker Chambers är i dag så gott som okänt för en bredare allmänhet. Ändå har få människor gjort mer än Chambers för att försvara frihet och civilisation under den period av modern historia som kallas det kalla kriget.

Whittaker Chambers (1901-61) blev medlem i det amerikanska kommunistpartiet 1925, men kom på 1930-talet, då Stalins utrensningar i Moskva pågick som värst och Stalin-Hitler-pakten ingicks, till insikt om den kommunistiska ideologins sanna väsen. Han gick därför med på att offentligt vittna om kommunisternas undergrävande verksamhet i Förenta staterna.

För Whittaker Chambers var vittnesmålet mer än en legal plikt. Han trädde motvilligt fram i rätten och inför världens ögon för att, som han uppfattade det, rädda USA och västvärlden till frihet. Han påtog sig den uppgiften utifrån en djup religiös övertygelse; efter sin brytning med kommunismen blev han en engagerad kväkare. Om kommunismen skriver Chambers i sin berömda memoarbok *Witness* (1952):

"Den är inte ny. Faktum är att den är människans näst äldsta tro. Dess löfte viskades under skapelsens första dagar under kunskapens träd på gott och ont: '...ni blir såsom Gud...' Den är mänsklighetens stora alternativa tro. I likhet med varje stor tro härleds dess styrka från en enkel vision. Andra tidsåldrar har haft stora visioner. De har alltid varit olika versioner av samma vision: visionen av Gud och människans förhållande till Gud. Den kommunistiska visionen är visionen av människan utan Gud.

"Det är visionen av människans förstånd som ersätter Gud såsom världens skapande

Whittaker Chambers lämnar rätten sedan han vittnat inför en grand jury i New York om dokument från utrikesdepartementet som han gömt på sin lantegendom i Maryland.

intelligens. Det är visionen av människans befriade sinne som med sin rationella intelligens som ensartad kraft leder människans öde på nya vägar och reorganiserar människans liv och världen. Det är visionen av människan som än en gång blir skapelsens centralgestalt, inte därför att Gud gjorde människan till sin avbild, utan

därför att människans förstånd gör henne till det mest intelligenta djuret. Kopernicus och hans efterföljare ersatte människan som universums centrala faktum genom att bevisa att jorden inte var universums centrala stjärna. Kommunismen återupprättar människan till herravälde genom den enkla metoden att förneka Gud."

Läste Lenin

Whittaker Chambers föddes i Philadelphia den 1 april 1901 som Jay Vivian Chambers. Hans far Jay var anställd som tecknare vid en tidning i New York. Chambers tog sedan sin mor Lahas flicknamn Whittaker som sitt förnamn, eftersom han avskydde sina dopnamn. När han var ett par år gammal flyttade den borgerliga familjen till Long Island utanför New York, där hans far så småningom drabbades av så kallad teknisk arbetslöshet (det började bli passé med tecknade tidningsillustrationer).

Familjen Chambers historia är på flera sätt en berättelse om tragik och degenerering. Den har beståndsdelar som en till synes känslolös fader som överger familjen för en annan kvinna, låt vara att han flyttar tillbaka hem efter en tid; en yngre bror till Chambers som efter avbrutna studier blir en alkoholiserad slarver och kvinnotjusare och som slutligen gasar ihjäl sig; en självömkande mormor som blir sinnessjuk och förpestar familjelivet.

Whittaker Chambers blev dock inte kommunist främst av sociala skäl. Han skriver i *Witness*:

"Jag var en av dessa som drogs till kommunismen genom krigets problem. För mig började detta problem 1923. Detta år reste jag till Europa med Meyer Schapiro som hade varit min kurskamrat vid Co-

lumbia College. (...) Jag såg gallerierna och muséerna. Men jag såg också någonting annat. Jag såg för första gången historiens kris och dess dimension... Det tycktes mig som om världen nått en kris i en skala och med ett djup som bara varit känt en eller två gånger tidigare i historien."

Efter återkomsten till Förenta staterna började Chambers ivrigt studera socialismens teorier och drogs först till den fabianska reformsocialismen. Denna avfärdade han dock snart som alltför torr och livlös. Sedan han läst Lenins pamflett *En sovjet i arbete*, kom han istället att anamma den revolutionära varianten av socialism: "Det var så det skulle gå till". I den moderna kommunismen fann den unge Whittaker Chambers den praktiska lösningen på världens problem och hoppet om en bättre värld. 1925 tog han det avgörande steget att inträda i den nya värld som kallades USAs kommunistparti.

Hans första partiuppdrag bestod i att åka runt staden New York och göra upp med tidningsförsäljare om sålda exemplar av partitidningen *Daily Worker* samt samla ihop restexemplar. Samtidigt hade unge Chambers ett vanligt arbete vid New Yorks offentliga bibliotek, ett arbete som tillät honom att läsa mycket om utvecklingen i världen. Snart upphöjdes han till redaktionell medarbetare och fick efter broderns

död den då förtiden svindlande lönen av tio dollar i veckan. *Daily Worker* var, liksom andra delar av den kommunistiska rörelsen i USA och annorstädes, en surrande bikupa av intriger och falangstrider. Det gällde att hålla på "rätt ledare", annars kunde det gå illa. I samband med sin politiska aktivitet träffade Chambers sin hustru, Esther Shemitz, som dock inte var kommunist utan pacifist.

En parentes: under sin tid som aktiv kommunist översatte Chambers för den amerikanska marknaden till engelska en bok av en österrikisk författare som hette Felix Salten. Det var boken om hjorten *Bambi*, en historia som några år senare som tecknad film skulle bli en stor succé för Walt Disney.

Underjordiskt nätverk

Det var när en redaktionsmedlem vid namn John Sherman blev utrensad därför att han stödde "fel" partifalang, som Whittaker Chambers först började överväga sin framtid som partiansluten kommunist. Han tog vännen Shermans parti, vilket gjorde att partiledningen började betrakta Chambers med misstänksamhet. Efter incidenten med Sherman tog Chambers avsked från tidningsredaktionen och stannade utanför partiet i två år, dock utan att vara utesluten. Han såg på sig själv som en "oberoende kommunistisk oppositionell". Tiden utanför partiet var konstnärligt givande, ty han skrev nu ett litterärt arbete som fick titeln *Can You Hear Their Voices?* och som på ett icke-doktrinärt sätt tog upp kommunistiska problem. Arbetet rönne internationell framgång i en tid som var öppen för radikala strömningar. Chambers historia dramatiserades och uppfördes på teaterscener i Europa och Asien.

Snart skulle dock det öppna politiska arbetet vara ett avslutat kapitel för Whittaker Chambers. En varm junidag 1932 blev han på tidskriften *New Masses* redaktion (han hade fått anställning där som redaktör) uppringd av "kamrat Bedach", vilken fungerade som förmedlande länk mellan de sovjetiska och amerikanska kommunistpartierna. Bedach erbjöd Chambers att arbeta för det underjordiska kommunistiska nätverket i USA, och som kommunist ansåg han sig inte kunna tacka nej.

"Punkt ett, åtminstone i betydelse", framhåller Chambers, "var disciplin. Absolut lydriad var regeln i underjorden. Vad jag än blev tillsagd att göra var det en militär

Alger Hiss möter pressen efter menedsåtalet: "Mitt uttalande inför grand jury var helt och hållet sanningsenligt", sa han. Det hjälpte inte – Hiss dömdes till fem års fängelse.

order, och jag måste åtyda den som en sådan. Jag fick inte ifrågasätta någonting; jag kunde bli utfrågad om vad som helst."

Som underjordisk kommunist sammanträffade Chambers med en lång rad samarbetsmän och agenter från Sovjetunionen och andra länder, och proceduren då han skulle möta dessa personer var ofta som hämtad ur någon av otaliga spionromaner eller agentfilmer. Den agent han hade mest att göra med var ryssen överste Bykov. Flera av Chambers samarbetsmän råkade i onåd och mördades.

Den man som för alltid är förknippad med Whittaker Chambers namn är Alger Hiss, som Chambers under sitt underjordiska arbete för Sovjetunionens räkning kom att få ett speciellt förhållande till. Hiss var en respekterad amerikansk diplomat som varit president Franklin D. Roosevelts rådgivare vid efterkrigskonferensen i Yalta och som även spelat en framträdande roll vid San Francisco-konferensen som grundade Förenta nationerna (FN). Hiss var vidare ordförande i Carnegie-stiftelsen för världsfred. Redan tidigt hade olika säkerhetsorgan såsom FBI och utrikesdepartementets säkerhetsavdelning intrasserat sig för Hiss som en potentiell säkerhetsrisk, men utan att hitta några bin-

dande bevis. Hiss var en nära medarbetare till den kommunistiske agenten Harold Ware ("lika amerikansk som skinka och ägg") vilken enligt Chambers "i Förenta staternas regering (hade organiserat) en av de mest formidabla små femtekolonner i historien, vars ondskefulla inflytande, som märktes långt efter hans död, också skulle kännas vid Kinas krasch och Europas karthagiska manglande."

(Till följd av den kommunistiska infiltrationen, menade Chambers, var den amerikanska utrikesledningen ur stånd att vidgå det kommunistiska hotet från Maos kinesiska styrkor eller ifrågasätta Stalins motiv vid Europas delning efter kriget).

Kommunistagenten Hiss

1934 hade Hal Wares grupp utvecklats till att bli en kompakt, hemlig kommunistcell med en styrelse om sju man. Efter hand kom Ware-gruppen att omfatta ett antal underjordiska subceller på sammanlagt ca 75 personer. "Åtskilliga av dem", understryker Chambers, "hade sådana positioner i New Deal-organisationer (främst Alger Hiss, Nathan Witt, John Abt och Lee Pressman) att de kunde påverka politiken på flera nivåer." 1934 var också året då Whittaker Chambers av agenten J. Peters

introducerades för Ware.

Genom den sistnämndes underjordiska cell kom således Chambers i kontakt med den unge, framstående och samtidigt vänlige juristen Alger Hiss. Eftersom denne fått en framskjuten plats i den amerikanska regeringsadministrationen blev han av säkerhetsskäl avförd från Wares underjordiska grupp. Skattmästare i denna var Henry H. Collins, med vilken Chambers hade regelbunden kontakt ända till sin brytning med partiet 1938.

Chambers beskriver kategoriskt Alger Hiss som en betalande medlem av det amerikanska kommunistpartiet, men som utåt skyltade med att han var anhängare till president Roosevelts New Deal. Makarna Chambers och makarna Hiss kom efter en tid på förtrolig fot med varandra, också sedan de förra flyttat till Baltimore. Om Hiss, som i över fyrtio år envist nekat till att ha varit kommunist och nu är i nittioårsåldern, skriver Chambers avslöjande:

"Ingen kommunist mer än Alger Hiss förstod så lugnt, eller godtog så till den grad utan att protestera, det faktum att revolutionären inte kan ändra historiens gång utan att själv ta på sig historiens brott. (...) Övertygelsen att vi som kommunister delade samma målmedvetna kraft var det

Chambers vittnar inför representanhusets utskott för oamerikansk verksamhet om kommunistisk infiltration inom den amerikanska regeringsadministrationen.

starkaste bandet mellan oss. För Hiss del brast detta band det ögonblick jag bröt med kommunistpartiet och min politiska målmedvetenhet förändrades. För min del fanns det kvar, oavsett förändringen, ty jag kan inte känna uteslutande i politiska termer. Jag känner också i mänskliga termer."

"A red herring", sa Truman...

Det var under åren 1936-38 som Whittaker Chambers bestämde sig för att avsäga sig kommunismen en gång för alla. Det skedde efter noggranna förberedelser, eftersom han visste att han och hans familj skulle råka mycket illa ut om partiets långa arm skulle nå dem efter avhoppet. Chambers hade både i sitt personliga värv samt i världspolitiken och i den sovjetiska inrikespolitiken sett så många prov på kommunismens omänsklighet att han inte förmodade fortsätta bekänna sig till denna ideologi och praktik. Avhoppet var ett gigantiskt steg. För, som Chambers framhåller, "...ingen människa bara flyr från kommunistpartiet. Hon flyr mot det. Hon flyr för att kämpa mot kommunismen som ett ont. I annat fall skulle det inte finnas några skäl för hennes avhopp, hur lång tid det än må ta henne att inse detta faktum. I annat fall skulle hon ha förblivit i kommunistpartiet, och hennes misslyckande att alls agera mot det förråder det faktum att hon inte har brutit med det."

Det var emellertid inte förrän i början av september 1939 som Chambers tog steget att bli informatör mot sina gamla partikamrater inklusive Alger Hiss. Det steget togs efter Stalin-Hitler-pakten samma år och efter det att Hitler marscherat in i Polen som en följd av denna pakt. Chambers lade fram sin historia för biträdande utrikesminister Adolf A. Berle, som hade ansvar för säkerhetsfrågor vid State Department. Chambers hade vid denna tid en välbetald befattning som redaktör vid den ansedda amerikanska tidskriften *Time*, där han skulle bli kvar till de ryktbara Hiss-rättegångarna ett årtionde senare.

Berle ansåg jämte andra i amerikanska regeringskretsar att Chambers berättelse om förräderi och spioneri inom USAs regering var alltför fantastisk och dessutom politiskt olämplig. Både Roosevelt och hans efterträdare, Harry Truman, avfärdade allt tal om möjlig förrädisk verksamhet från kommunisternas och Sovjetunionens sida som löjeväckande. Truman talade vid ett tillfälle om Hiss-fallet som "a

red herring", ett villospår.

Namngav kommunister

Det dröjde nästan tio år innan Chambers på nytt fick tillfälle att berätta om den förrädiska kommunistiska verksamheten. Situationen var nu en annan än före kriget: Sovjetunionens spionageverksamhet i väst var avslöjad, liksom flera spionlighör i För-enta staterna. Chambers fick i detta sammanhang order att inställa sig vid Representanhusets utskott för oamerikansk verksamhet, i vilket kongressman Richard M. Nixon kom att spela en nyckelroll. Det var nämligen Nixon och Chambers som, steg för steg, nystade upp Hiss med ett överlägset flin avlevererade lögnar och halv-sanningar. Medan del amerikanska folket mycket snart tog parti för Nixon och Chambers, fortsatte det välutbildade etablissemanget att ställa sig bakom Hiss.

Under de rättsliga processerna bekände Whittaker Chambers att han 1932-38 arbetat som sovjetisk agent. In i minsta detalj beskrev han sina egna och sina medarbetares aktiviteter inklusive kodnamn, mötesplatser, täcknamn och hela den sovjetiska spionorganisationen. Han namngav medlemmarna i de hemliga grupper han figurerat i och berättade bl a, att han levererat dyra mattor till fyra av sina kontaktnmän inklusive Hiss som ett tack från ryssarna. Chambers uppgift hade varit att förmedla information och dokument mellan spioner och agenter i Washington och New York; han skulle också rekrytera nya spioner.

Till Chambers uppgifter hade hört att utverka och mottaga filmer av "fyra till fem hundra" hemliga dokument och att arrangera med själva fotograferingen av dessa. Dokumenten togs fram av agenter inom regeringsadministrationen, av vilka Chambers bland andra namngav Alger Hiss. För att skydda sig själv hade Chambers behållit några av spionfilmerna och förvarat dem i en pumpa vid sitt jordbruk i Maryland. Dessa filmer visade att Chambers talade sanning om Hiss aktiviteter, och Hiss kunde dömas för mened (men inte till spioneri eftersom det brottet var preskriberat) till fem års fängelse. Hiss har hela tiden hävdat att han blivit utsatt för "en komplott".

Det är ingen större överdrift att påstå, att Chambers bidrog till att rädda USA och västvärlden undan det överhängande hot som Sovjetunionen vid denna tid utgjorde. Om Hiss och andra sovjetiska agenter hade

tillåtit fortsätta sitt mullvadsarbete vet man inte vad som kunde ha skett.

Mästerverk

Förekomsten av två separata och parallella kommunistiska nätverk i USA och Chambers kontakt med båda har bekräftats av talrika vittnesmål av agenter och agentfruar. Många andra detaljer i Chambers vittnesmål har också bekräftats, inklusive de fyra äkta mattorna. Julian Wadleigh, en tjänsteman vid utrikesdepartementet som var en av gåvomottagarna, erkände inför rätta att han genast insåg att mattan var en vängåva från Sovjet. Wadleigh samt Vincent Reno erkände dessutom, till skillnad från Hiss, att de givit Chambers hemliga dokument. Tre män som hette Felix Inslerman, William Edward Crane och David Carpenter medgav att de avfotograferat hemliga dokument för Chambers räkning. I bevisningen tillkommer dokument som Chambers själv lämnade över 1948 – handskrivna handlingar av Hiss samt Harry Dexter White; filmer av hemliga dokument; dokument som bevisligen skrivits på Hiss skrivmaskin. Det enda Hiss försvar förmodade säga var, att reaktionära krafter ville "sätta dit" Hiss.

Efter de uppsplitande Hiss-processerna – Hiss frikändes först av en jury innan han kunde fällas på den avgörande bevisning som Chambers först i ett sent skede avgav – drog sig Whittaker Chambers tillbaka till sitt jordbruk i Maryland, där han levde i ytterligare tio år med sin hustru Esther och två barn till sin död vid 60 års ålder 1961. Hans memoarbok *Witness*, av många prisad som ett både politiskt och litterärt mästerverk, blev en bästsäljare som påverkade många vänstersympatisörer att tänka om. Han blev i mitten av 1950-talet dessutom redaktionell medarbetare i tidskriften *National Review*.

Whittaker Chambers var givetvis nöjd med utgången av Hiss-affären, även om han personligen blev utsatt för en sällsynt rå smustkastningskampanj av de "upplysta" Hiss-styrkorna – något som sannolikt förkortade hans liv. Han förblev skeptisk till möjligheten för den fria världen att överleva den kommunistiska anstormningen och ansåg sig själv ha gått över från den vinnande till den förlorande sidan.

Den gången tog han dock dess bättre fel.

Sveriges extrema alkoholpolitik – nya rön säger att vi bör vända upp och ner på den!

En sup om dagen gör Dig friskare

Av Carl G. Holm

Mer alkohol – ofta, men i små doser – skulle vara bra för folkhälsan enligt moderna forskningsrön. Det är just den formen av alkoholintag som den svenska propagandan riktar sig mot.

Ungefär 10 procent av Sveriges befolkning svarar för hälften av alkoholkonsumtionen. Dubbelt så många – 20 procent – avstår helt från alkohol. Resten av befolkningen är måttlighetskonsumenter.

Eftersom 10 procent missbrukar alkohol finns det all anledning att koncentrera samhällets intresse på just denna grupp. Det är riktigt ur både social och samhälls-ekonomisk utgångspunkt. Svensk alkoholpolitik ser dock inte ut så. Den är istället inriktad på att försvåra alkoholkonsumtion för den stora majoriteten skötsamma måttlighetskonsumenter. Kollektivet straffas för den lilla grupp som missköter sig. Grossistförbundet Svensk Handel anordnade för en tid sedan i Stockholm en hearing, där underströk Jakob Lindberg vid det statliga Folhälsoinstitutet (med välkända Stockholmspartisten Agneta Dreber som generaldirektör) att institutets målsättning var att angripa alkoholkonsumtionen generellt – uppfattningen är att det inte är möjligt att nå den direkta målgruppen (missbrukarna) om man inte angriper alkoholen generellt.

Så mycket dricker vi

I den officiella statistiken låg den svenska alkoholförsäljningen 1990 på 5,2 liter ren alkohol per invånare (om vi fördelar alkoholen per invånare över säg 15 år blir siffrorna högre). På grund av Systembolagets prispolitik anses den verkliga alkoholkonsumtionen vara betydligt högre, kanske 7,5 liter ren alkohol per invånare. Skillnaden består av import av skattefri sprit, smuggling och hembränning – samt även laglig privat tillverkning av öl och vin.

Den svenska alkoholkonsumtionen är låg sett i ett internationellt perspektiv. Om man ser till den registrerade försäljningen hade länder som Frankrike, Schweiz, Spanien och Tyskland mer än dubbelt så hög alko-

holkonsumtion som Sverige. Även om vi ser till den verkliga alkoholkonsumtionen ligger Sverige i botten av Europatabellen – på sextonde plats av arton redovisade länder, bara Norge och Island låg efter.

Myten om WHO's krav på Sverige

Mot bakgrund av den internationella statistiken borde alltså alkoholen vara ett litet problem i Sverige och den minskning av alkoholkonsumtionen med 25 procent i Europa som FN's hälsoorganisation WHO ställt upp som ett mål till år 2000 borde överhuvudtaget inte beröra Sverige, eftersom vi redan ligger mer än 25 procent under den europeiska nivån.

Inte desto mindre är svenska nykterhetspolitiker fanatiskt inriktade på att uppnå WHO's mål – trots att WHO's mål gäller hela Europa och inte något enskilt land.

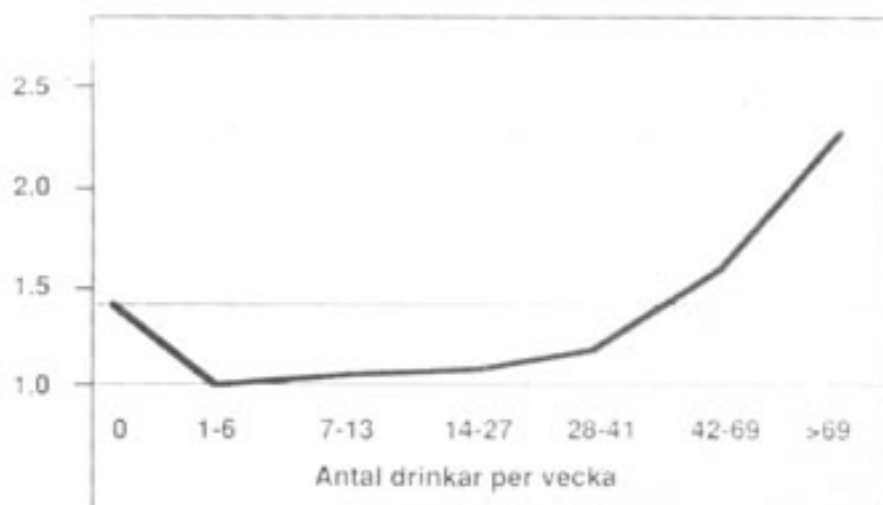
Hembränning som livsstil

Hembränd sprit är i många delar av landet en naturlig del av livsstilen. Apparaten står och puttrar i stugan, eftersom det inte bara är dyrt utan också svårt att få tag på "laglig" sprit. När det gäller husbehovsbränningen är det inte i så hög utsträckning priset som är avgörande.

Det gäller däremot den industriella illegala tillverkningen av sprit. Där är marknaden i första hand restaurangerna. Spriten kostar mindre än 10 kronor litern att tillverka, men kan säljas för 75 kronor till restaurangerna. Restauranger som annars skulle få betala fullt systempris för spriten (åtminstone 250 kronor litern). Det märkliga är nämligen att en restaurang som köper en lastbil med vin och sprit från Systembolaget får betala precis samma styckpris som Du och jag som köper en flaska åt gången.

Polisen avslöjar ungefär 700 hembrännare om året i Sverige och uppskattar att hembränningen svarar för 10 procent av alkoholkonsumtionen.

TOTAL DÖDLIGHET I RELATION TILL ALKOHOLINTAG

Om polisen tar 700 hembrännare per år så är tullen betydligt mer "framgångsrik". Ungefär 10 000 personer om året åker fast med för mycket sprit i bagaget vid gränserna. Men privatpersoners smuggling av någon enstaka flaska märks knappast i den stora floden av illegal importsprit. Den är storimport från framförallt Östeuropa. Under de senaste åren har tullens beslag femdubblats.

Hur mycket kan vi dricka?

Den danske sociologen Jens Hannibal, som tidigare arbetat åt WHO, menade vid Grossistförbundet Svensk Handels hearing att det inte är några problem för folkhälsan med en alkoholkonsumtion på 10 liter per person och år – förutsatt att konsumtionen är någorlunda jämn. 10 liter ren alkohol motsvarar 2-3 cl starksprit om dagen. Att ta sig en rejäl fylla till helgen är däremot en helt annan sak. Och dessvärre är väl det så ett traditionellt svenskt dryckesmönster ser ut.

Chefsöverläkaren vid Karolinska Sjukhuset Bengt Fagrell påpekade att en måttlig alkoholkonsumtion faktiskt är bra för hälsan. Den som dricker en till två drinkar om dagen har klart lägre risk att drabbas av hjärtkärlsjukdomar. Ett till två glas vin om dagen reducerar både dödlighet och sjuklighet, vilket belagts i vetenskapliga undersökningar. Fransmän har till exempel förhållandevis lägre dödlighet i hjärtkärlsjukdomar än skandinaver. Först vid 40 drinkar (med 2-3 cl vardera) i veckan blir skadeverkningarna av alkoholen märkbara på hälsan.

Alkoholen och EU

I och med EES-avtalet är Sverige underkastad EU-rätten på alkoholområdet. EES-avtalet ansluter sig på viktiga punkter till Romfördraget från 1957. Där finns regler som förbjuder diskriminering i näringsverksamhet. Däremot är det tillåtet med monopol – men monopolen får inte diskriminera vid inköp eller försäljning.

EES-avtalet tillåter alltså i och för sig Systembolagets monopol. Men det är tillåtet bara så länge det inte diskriminerar vissa näringsidkare. Systembolaget har själv infört regler om testförsäljning för att vissa öppenhet inför kraven på konkurrensneutralitet. Men är den öppenheten tillräcklig? Bara en rättslig prövning kan avgöra det. Och en sådan är ju igång i och med att ICA-handlaren Harry Fran-

zén på trots sålt vin i sin ICA-butik i Röstånga i Skåne.

Det finns i princip en möjlighet för vilken vinbonde som helst i Europa att rättsligt få prövat om Systembolaget är icke-diskriminerande när företaget inte ville köpa bondens undermåliga produkter...

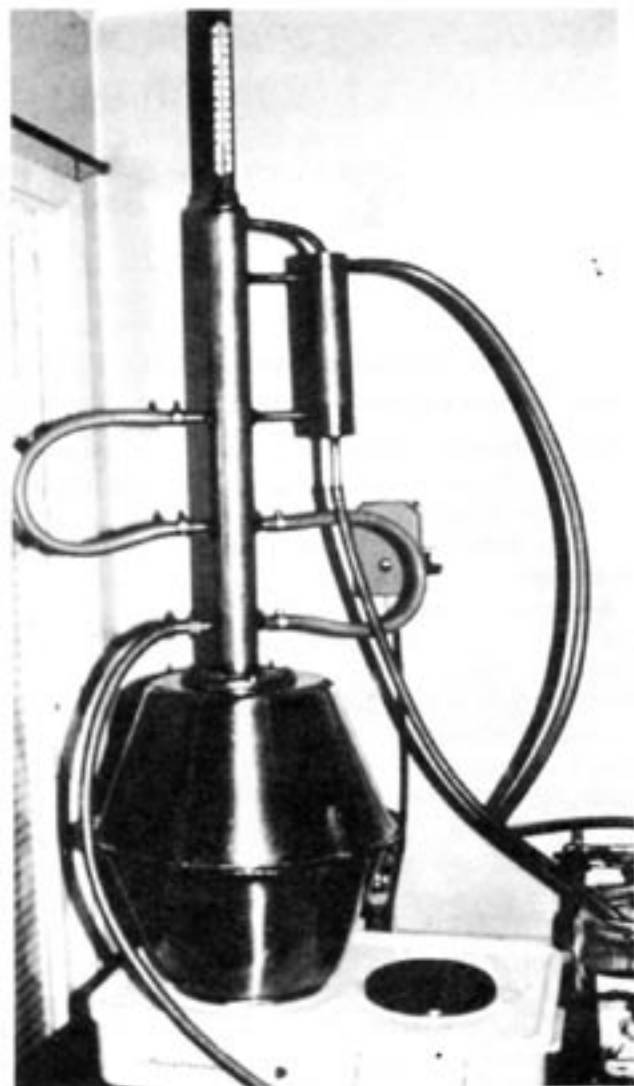
När Sverige anslöt sig till EES och förhandlade med EU diskuterades frågan om Systembolagets vara eller inte var. Slutsatsen som svenska politiker drog var att Systembolaget skulle finnas kvar och att monopolet skulle bevaras – däremot avskaffas Vin & Spritcentralens monopol.

Det finns dock ingen som helst garanti i de diskussioner som förts med EU om att monopolen för Systembolaget verkligen klarar en rättslig prövning. Det återstår att se. Och märkvärdigt, svenska nykterhetspolitiker kan inte lägga sig i den prövningen. För Sverige har avhållit sig beslutanderätten till internationella organ i denna fråga.

EU ger oss lägre ölpriser

När det gäller införsel av alkohol över gränsen innehåller EU fortfarande vissa begränsningar, nämligen 10 liter sprit, 90 liter vin och 110 liter öl. Kan man övertyga tullen om att större kvantiteter är avsedda för "privat konsumtion" är dock även de tillåtna. Från sydöstra England rapporteras om en enorm privat festbenägenhet hos engelsmän som varit på tillfälligt besök i Frankrike – åtminstone säger man så till tullen. I själva verket säljs de varor som köpts i Frankrike vidare i privata butiker i England.

När gränserna mellan Tyskland och Danmark öppnades slutade danskar på Jylland att köpa öl i Danmark. Danmark tvangs sänka ölskatten med 50 procent. Den sänkningen gällde naturligtvis även på Själland och den gör det lönsamt för skåningar att handla öl i Danmark. Starkölskonsumtionen per invånare – mätt efter Systembolagets försäljning – är mind-

Hembränning för privatbruk görs ofta för att det är besvärligt att köpa på sprit. Och sedan är det naturligtvis en intressant fritidssysselsättning.

re än hälften i Skåne jämfört med Stockholm. Men idag gäller fortfarande importbegränsningar, med EU-avtalet i kraft blir det fritt fram. Den svenska bryggeriindustrins enda möjlighet att överleva är att Sverige kraftigt sänker ölskatterna. Ändå finns det inga politiska indikationer på en sådan vilja. Politikerna tror att de istället ska kunna höja folkölsskatten till det dubbla. EU säger nämligen att ölskatterna ska vara proportionella mot alkoholmängden, vilket de inte är i Sverige. EU lägger sig däremot inte i skattenivån. Sveriges val är sänkta starköls- och mellanölskatter eller mer än dubblade folkölsskatter.

Vad politikerna än tror lär marknaden falla avgörandet. Vi får en kraftigt sänkt skatt på mellanöl och starköl efter en EU-anslutning.

BOK-NYTT

Gisslan

En grupp ur Hizbollah "Islamisk gryning" låg bakom en rad terroråd i Kuwait. De hade placerat ut sex bomber, däribland en bilbomb, vid USAs ambassad och en vid den franska ambassaden. Resultatet blev enormt stor förödelse. Många dödades och än fler blev lemlästade, som vedergällning för Kuwaits stöd åt Irak i det då pågående kriget mot Iran.

Tjugofem misstänkta ställdes i början av 1984 inför rätta. Fyra dömdes i sin frånvaro, fyra frikändes. Resten fick mellan femton år och livstid i Kuwaits Da'wa-fängelse.

För att framtvinga en villkorslös frigivning av fångarna har Iran via Hizbollah satt igång en serie kidnappningar av västerlänningar. De tog präster, journalister, diplomater eller hjälparbetare, verksamma i det laglösa Libanon, där Arafats kvarvarande manskapsstat i staten.

Terry Waite agerade lekmannasändebud för ärkebiskopen av Canterbury. I början av 1985 hade han fått gisslan i Libyen fri. Nu hade han bemyndigats att arbeta i Libanon för den västerländska gisslans fri-

givning. Till att börja med försökte Waite åstadkomma frigivning i utbyte mot de dömda terroristerna i Kuwait. När sultanen vägrade frige terroristerna skulle västerlänningarna friköpas. Men det hela slutade med att Waite själv togs till fånga som en bland gisslan.

Detta kunde ha varit ett kortkort sammandrag av bokens huvudtema, om inte Waite hade valt att samtidigt redogöra för sin världsomspännande verksamhet i den anglikanska kyrkans tjänst. Det är ganska påfrestande att som läsare, i samma kapitel, sent omsider upptäcka temaskiftet vilket helt avviker från huvudtemat. Författaren gör omfattande och i och för sig intressanta självbiografiska tillbakablickar: på sin barndom, ungdom och verksamhetstid som vuxen, men parallellt med beskrivningen av fångenskapen som en av gisslan.

Om det är sant som psykolger påstår, att fången efter viss tid identifierar sig med sin fångvaktare, är Waite inget undantag. Sina välnärda och välmående hizbollahvakter uppböjer Waite – utan att veta något om deras bakgrund – till romantiska hjältar med följande reflektioner:

"Ditt hem lades i ruiner, din familj skingrades, några miste livet. Nu har du ett slags trygghet och tillfälle att kämpa i befrielsekrig. Vår för skulle du veta något utom att väst skall betraktas som din fiende?"

På ett annat ställe instämmer Waite: "det ligger något i det", när kidnapparen klagar att ingen lyssnar på hans argument och utbrister att "Jag hatar väst. Jag hatar briter, fransmän, amerikaner, allihop."

Sin naivitet att "en muslim

står för sitt givna ord" (även gentemot en icke-muslim) och sin romantiska syn på u-länderna fick Waite dyrt umgälla. Under fem år hölls han som förnedrad, viljelös, fastkedjad och intill självutplåning som en slav Hizbollah undergiven.

Terry Waite anser sig ha blivit lurad av Oliver North, som hemlighöll sina förhandlingar med Iran, vilka gick ut på att mot vapenleveranser få gisslan fri. Det är obegripligt att Waite skyller sitt misslyckande och därpå följande fångenskap på Oliver North. Båda gynnade ju, var och en på sitt sätt, ondskans rike – Iran – fast via skilda kanaler. Få känner till att Iran, vid sidan av islamisk fundamentalism, odlar den nazistiska myten att landet är den ariska renrasighetens hemvist.

När tänker den övriga pressen ta upp *Expressens* efterföljansvärda initiativ med fortlöpande avslöjanden och stående maning: "Bryt med Iran – nu!"

Från sina omfattande resor till anglikanska församlingar i t ex Idi Amins Uganda, återger Waite intressanta glimtar om laglösheten som då rådde. Straffriheten att som ugandisk soldat stjäla bilar från vita var satt i system. Inte heller ugandiska soldaternas stölder och rån mot den inhemska befolkningen straffades. Idi Amin, som bekände sig till islam, betraktade sina icke-muslimska undersåtar som skattebetalare åt sin privata "statskassa"...

Vid ett besök i Libyen om frigivning av gisslan satt Khadafi i ett tält som det anstår en kung, på ett podium. Waite fick underdånigt sitta med korslagda ben framför härskaren på tältgolvet. Symboliken är talande.

Gisslan, som innehåller 357 sidor förutom fjorton sidor med fotografier i anslutning till texten, är med nämnda reservationer mycket läsvärd.

Marek Zyto

Terry Waite: *Gisslan*. Forum. ISBN 91-37-10435-7.

Vindkantring

Året 1942 betecknade en kursändring i det Andra världskriget, såväl beträffande krigshändelserna och opinionsbildningen som den svenska inställningen till Hitlers Tredje rike och nationalsocialismen. Till och med år 1941 hade den tyska krigsmaskinen förefallit oövervinnelig. En rad länder hade fallit som mogna frukter för tyskarna, och när dessa sommaren 1941 invaderade Sovjetunionen trodde de flesta be-

dömare att också Stalins rike skulle falla. De tyska initialframgångarna syntes också bekräfta en sådan utgång.

Men så kom vintern 1941-42 varmed de otillräckligt vinterutrustade tyska trupperna måste hejdas i sin framryckning. Samtidigt fick tyskarna problem på andra fronter, främst i Nordafrika. År 1942 behandlas i den fjärde boken i Militärhögskolans militärhistoriska avdelnings serie böcker om Andra världskrigets förlopp ur ett femtioårs-perspektiv år för år. Kriget behandlas ur ett svenskt perspektiv. De tyska motgångarna 1942 resulterade i en svensk kursändring, då Sverige påbörjade

en försiktig västorientering. Boken inleds med ett förord av Militärhögskolans militärhistoriske chef, överste Bo Hugemark, tillika bokens redaktör.

Ett av de mest intressanta avsnitten signeras Lars Ulfving, som analyserar det inofficiella sjökriget mellan Sverige och Sovjetunionen i Östersjön. Författaren redovisar fakta som till viss del är okända för den svenska allmänheten. Författaren beskriver bakgrunden så:

"Situationen var desperat för Sovjetunionen. Alla medel måste tillgripas för att minska kraften i de tyska anfällen. Sommaren och hösten 1942 genomfördes därför en sovjetisk ubåts-offensiv i Östersjön för att om möjligt hejda tillförseln av strategiskt viktiga råvaror till Tyskland, bl a svensk järnmalm. Eftersom svenska handelsfartyg angreps, varav fem sänktes – till och med på svenskt vatten – blev i Sverige reaktionen våldsam. Det kom de facto att råda fullt krig mellan sovjetiska ubåtar och svenska sjöstridskrafter i Östersjön 1942."

Den kanske mest bekanta av de sovjetiska sänkningarna var Bengt Sture-affären, som behandlades av Kenth Olsson i *Contra* nr 3/94. Övriga svenska fartyg som sänktes av sovjetiska ubåtar var s/s Liljevalch, s/s Ada Gorthon, s/s Margareta och m/s Luleå. Det värsta ryska nidingssådet i Östersjön var emellertid sänkningen av passagerarfartyget s/s Hansa den 24 november 1944 då 84 människor omkom. Hansa sänktes av ubåten L.21 med kapten S S Moglievskij som befälhavare. Bengt Sture sänktes av kapten Osipov, vilken senare omkom då hans ubåt sänktes av det finska minfartyget Riilahti den 26 maj 1943. Bengt Stures besättning försvann i Gulag.

Trots de kännbara förlusterna lyckades dock svenska flottan skydda sjöfarten, och förlus-

terna blev trots allt mycket små i procent räknat. Inte heller lyckades den sovjetiska östersjöflottan i någon högre grad störa den tyska krigsföringen.

Dessvärre är det högtintressanta avsnittet om ubåtskriget i Östersjön ett av bokens sämst korrekturlästa. Ett annat av bokens mest läsvärda kapitel, Stellan Bojeruds om den japanska invasionen av Java inklusive träffsäkra jämförelser med svenska förhållanden, är tyvärr också slarvigt korrat.

Hur var det då med de svenska tysksympatierna, eller i varje fall undfallenheten, i krigets initialskede? Båda företeelserna fanns där, och det är väl känt att det fanns starkt protyska känslor i kungahuset och hos Sveriges ÖB Thörnell samt utrikesminister Christian Günther. Men, framhåller Kent Zetterberg:

"Trion Gustav V, Günther och Thörnell var faktiskt en nationell tillgång för att lugna Hitler-Tyskland i detta läge. De hade alla ett gott namn i Berlin, även om tyskarna också visste att de avvisade nationalsocialismen och i första hand var svenska patrioter med en stark känsla för Norden och Finland men även var starkt antikommunistiskt inställda."

Tommy Hansson
Bo Hugemark (red) m fl: Vindkantring. 1942 – politisk kursändring. Probus. ISBN 91-87184-20-6.

Sovjetmyten i Sverige

Sex författare, mer eller mindre kända för allmänheten, har givit var sitt bidrag till en bok, vilken har som uttalat mål att punktera den till stora delar fortfarande levande Sovjetmyten i Sverige.

Per Ahlmark inleder med en

givande jämförelse mellan kommunism, fascism och nazism. Han tar som utgångspunkt för sitt inlägg Herbert Tingstens stora verk *Demokratins seger och kris*, grovt behånat inte bara av vänstern när den kom ut för ungefär sextio år sedan. Det vore hög tid att damma av denna klarsynta beskrivning av dessa tre diktaturers påfallande likheter.

Stefan Hedlund, professor vid Uppsala Universitet, är bidragsgivare nummer två. Denna del är en av bokens mest givande, i synnerhet sidorna som behandlar hegemonerna: "Givetvis är det sovjetiska desinformatörer som harskatat myten, men vilka i Väst är det som har förvaltat och försvarat den?" På denna fråga ger han många svar – inte minst genom titeln på sitt bidrag: "Vi sysslar inte med antisovjetism", Palmes ord från hans sista partikongress.

Anders Åslund, tills nyligen professor vid Handelshögskolan i Stockholm, har författat det tredje kapitlet. Det belyser på ett förtjänstfullt sätt vad kommunismens kollaps kan komma att betyda för den svenska modellen. "Så länge SAP inte gjort upp med socialismen måste dess demokratiska brister exponeras och fördömas", dundrar Åslund med rätta. "...socialdemokratin håller sig med honnörsord som kollektivism och gemenskap, vilka får varje individualist och pluralist att rysa", fortsätter han.

Kristian Gerner, docent vid Lunds Universitet, står för det fjärde bidraget. Han ägnar sitt kapitel åt hur kommunismens fall påverkar den svenska utrikespolitiken. Gerner gör upp med Undéns, Erlanders och Palmes utrikespolitik, vilka "försvarade kampen mot kommunistdiktaturerna i Europa". Inte bara Sovjetunionen utgjorde (och utgör) en myt för alltför många, "socialdemokraternas syn på Sveriges roll i

världen var även den av mytologisk karaktär" – Sverige som forna stormakt i Östersjöområdet, samt föreställningen om välfärdsstaten, den svenska modellen.

Bo Hugemark, överste och chef för Militärhögskolans militärhistoriska avdelning, är det femte inläggets författare. Kapitlet behandlar, naturligt nog, militära aspekter. Han lyckas beskriva tekniska begrepp på ett föredömligt sätt, lättläst men samtidigt utförligt.

Robert Conquest, professor vid Stanford University i USA, har skrivit bokens sista kapitel. Han beskriver, med ett flertal exempel (namn och efternamn) hur en "stor och inflytelserik del av den västliga akademiska världen mer eller mindre hemfallit åt ett rent missbruk av marxism". En del kände vi redan till, och mycket mer kunde anas.

Sovjetmyten i Sverige är väl värd att läsa, boken är en "bred" uppgörelse med ett fenomen som vi får hoppas aldrig mer visar sitt fula ansikte – kommunismen.

Christer Arkefors
Sovjetmyten i Sverige. Timbro. ISBN 91-7566-255-8.

BREV TILL CONTRA

Uppmaning till Bill Clinton

Herr President!

I dagarna kan Du kanske i amerikanska tidningar få läsa ett upprop från 54 svenskar om att Du skall upphäva handelsembargot mot Kuba. Och det är inte vilka svenskar som helst som skrivit på detta upprop:

Kim Anderzon, Du vet hon från the movie "Sällskapsresan", Allan Edwall, Emils pappa, och Sven Wollter, Stalins son.

F d biskop Ingemar Ström, mest känd som före detting, Hans Göran Franck, riksdagens meste icke-svensk, samt Birgitta Dahl, Du vet, hon som fick slut på Vietnamkriget och nästan på kärnkraften. Regissören Suzanne Osten ("the Cheese"). Vidare författaren Peter Curman (Du har väl läst allt av honom?) Och till slut Mikael Wiehe, han som sjöng före Björn Afzelius, men också varit på Kuba nästan lika ofta som Pierre Schori.

Dessa för svensk utrikespolitik så betydelsefulla personer uppmanar Dig nu att lägga Haiti-affären åt sidan, glömma robot-ramperna på 60-talet och ensidigt upphäva handelsembargot mot Fidel Castro. Denna Sverige-vän och människorättskämpe förtjänar inte att negligeras av USA, som nu sker!

Som bevis på Fidels hederlighet kan nämnas, att Kuba sedan Grisbukts-affären årligen fått minst 10 miljoner dollar i bistånd från svenska staten. Det var först högerextremisten Carl Bildt som avskaffade detta humanitära, demonstrativa bistånd.

Nu vill svenska gammal- och ny-kommunister ha valuta för dessa pengar. Men Ditt handelsembargo förstör allt. Nu har man på Kuba inte ens längre råd att ta emot Castros vänner från Sverige på samma pampiga sätt, när dessa kommer på besök.

Gör något, Billy Boy, gör något för dessa för evigt svurna USA-motståndare! De har så mycket gemensamt med dagens Kuba! Kanske vi till och med kunde lyckas förmå dem att utvandra dit!

Erik Eriksen

Soeket mot Libanon

Vårens bombattentat mot den maronitiska

kyrkan i den libanesiska landsortsstaden Jounieh i hjärtat av det kristna kärnområdet i Libanon medförde aldrig att Libanon fördes i centrum för intresset, som borde ha skett. Vad vi borde fästa uppmärksamheten på är den syriska dominansen i större delen av Libanon.

Libanon är även framöver en icke-fråga i den internationella politiken och libaneserna är helt utlämnade till syriernas diktatoriska regim.

Inte heller informationer om att de syriska styrkorna i Libanon förbjöd ett kristet libanesiskt parti och privata radio- och TV-stationer i landet, slogs nämnvärt upp i media. Tystnadens konspiration mot Libanons folk tycks härska. Syrierna förefaller ha fått fria händer – utan att det libanesiska folket tillfrågats.

Libanonfrågan – och särskilt den syriska närvaron i Libanon – måste upp på den internationella dagordningen. Särskilt tråkigt att notera är att länderna i Väst, som ägnat så stort intresse åt palestiniernas säkerhet, inte bryr sig om de kristna libanesernas säkerhet. Varför sänds inga observatörer till östra Beirut eller till Jounieh?

Det är viktigt att fred i Libanon inte sluts på libanesernas bekostnad. Det kan inte bli någon varaktig fred i området, så länge syrierna kan dominera Libanon och libanesisk politik. Landets myndigheter får inte ens genomföra de truppflyttningar som de anser nödvändiga i södra Libanon.

Nils Tore Gjerde

Akta er för förlorare!

Per Gahrton är ett typiskt barn av sin tid. Han vill komma till det dukade bordet och sedan bli inbjuden och ombedd att smaka på allt det goda som andra har skapat och åstadkommit. Det passar inte och ligger inte i kynnet att vara med och bygga upp något själv.

Var befann sig Per Gahrton och hans sympatisörer när svenska män och kvinnor, entreprenörer och innovatörer, reste utomlands, och då i första hand till kontinenten, för att marknadsföra och saluföra svenska produkter och jobbade hårt för att skapa marknadsandelar till fromma för svensk industri och svenskt näringsliv? På hur många nationella och internationella

mässor och utställningar har Per Gahrton talat sig varm för svenska varor? På hur många språk har Per Gahrton försökt övertala utländska intressenter att köpa just våra varor?

Han och många av hans meningsfränder hade väl fortfarande blöta byxor, när grunden lades till ett framgångsrikt industriellt Sverige.

Nu är det tid att komma och berätta vad som är bäst för Sverige, när man ideligen kan bevittna hur vår ekonomi är lierad, involverad och beroende av den kontinentala och även globala kapitalmarknaden.

Det finns inga områden som man kan peka ut som särskilt bra eller särskilt dåliga. Det är det gemensamma arbetet med nackdelar och fördelar som skall ge resultat. Som så många mindre företag söker samarbete med större och mindre enheter för att skapa sunda och livskraftiga industrier, är det en fördel att även europeiska stater sluter sig samman till ett djupare samarbete.

Själva idén är ju inte enbart baserad på ekonomi. Det finns ju otaliga andra aspekter, som kulturella, sociala och framförallt strävan efter en fredlig samverkan.

Per Gahrton har talat sig varm för ett närmare samarbete de nordiska staterna emellan. Men jag kan förstå de nordiska ländernas inställning, när de skall samarbeta med – enligt Per Gahrton – en västeuropeisk supermakt som Sverige – Storebrors fasoner har jag hört talas om förut.

Svenska folket förstod att förvisa Per Gahrton och hans vänner ut i kylan, då idéerna och ideologin var och är verklighetsfrämmande. Nu söker han hitta sin nisch med försöket att frälsa svenska folket från att gå med i EU.

Vi skall akta oss för att lyssna på förlorarna.

Siegfried Amper

Den svenska virrigheten

Den svenska virrigheten är närmast total. Den har denna inriktning: Alla företag som är mer än fumlige får bidrag. Somliga får större bidrag än andra. Det är verkligt skrottretande att notera hur bilföretaget på Hisingen virrar. Man har fått staten att bygga en väg till Uddevalla. Kostnad kanske 2 000 miljoner. Sedan får man mångmiljonstöd för att köra igång en fabrik i Uddevalla. Genast denna har fått upp den rätta ångan lägger man ner produktionen. Det är väl närmast svenskt rekord i virrig-

het.

När det gäller husbyggandet ligger vi bortom rim och reson. Där fick man utan hejd öka kostnaderna från år till år. Prisnivån steg varje år 4 procent mer än index, vilket innebar 40 procent för de senaste tio åren.

Kvaliteten förefaller ha utvecklats i motsatt riktning. Enligt en deklaration gav denna följande resultat: Rikare byggmästare och allt möjligare hus. Felet med hela utvecklingen är självfallet de röda planekonomerna, som har läst vad den virrige Storebror har att komma med – att det gäller att döda all företagsamhet.

Entreprenörskandan skall slås ihjäl. Men planekonomerna själva var fumliga med tummen mitt i handen.

Evald Olsson

Mot djurförsök

Anders Wollin ondgör sig över att djurvänner världen över protesterar mot plågsamma djurförsök (*Contra* nr 3/94). Självt är jag sedan flera år medlem i Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök. Aktioner som att terrorisera och hota forskare, krossa fönster etc tar jag helt avstånd ifrån. Dessutom förstör de för de seriöst syftande djurvännerna. Det vi är emot är de *plågsamma* och *onödiga* djurförsöken!

Precis som vi människor känner djuren smärta, ångest, glädje och beskyddarinstinkt över avkomman. Vi har inte rätt att plåga djuren därför att vi anses vara högre stående. Var och en kan föreställa sig hur det skulle kännas att utsättas för ögontester med frätande kemikalier. Det gör man nämligen när man framställer hårspray och

ögonmakeup. Nämda saker ingår inte i det man behöver för att uppehålla liv och hälsa. Eller vad sägs om att låta djur dra in cigarettrök för att utröna om rökning är bra eller dåligt?!

Det är bara en slump att Anders Wollin och alla vi andra blivit födda till människor; vi kunde lika gärna blivit födda inom någon annan art. Har man ingen känsla för djurs lidande kan man heller inte ha det för människornas. Låt oss hoppas att de alternativa metoderna utan djurförsök som nu börjar utarbetas skall leda till framgång! Problemet med nödvändigheten av tillgång till levande materiel borde inte vara oöverstigligt om bara viljan och den rätta insikten funnes.

Våldsvärkare och andra grova brottslingar fyller ingen annan funktion än att åstadkomma mycket lidande och astronomiska kostnader. Att bara ha *en* sådan i fängelse lär kosta en förmögenhet bara under ett dygn. Fångelserna, som knappast är värda namnet, skall ju ha en lägsta godtagbar standard. Att låta brottslingarna tjänstgöra som försöksobjekt vore det enda rätta ur humanitär, rationell, national- och privatekonomisk samt logisk synpunkt.

Ett annat viktigt argument mot djurförsök är att de inte är tillförlitliga: det som visar sig ofarligt för djur kan vara förödande för människor. Ett känt exempel är neurosedynen. Nej, vi kan inte kalla oss civiliserade så länge vi utför plågsamma experiment på oskyldiga djur och tillåter grymma slaktmetoder i religionsfrihetens namn.

Lena Wallin

Följetongen Arafat

Våra massmedier rapporterade bara första delen av Arafats maning till heligt krig (för Jerusalems återerövring). Det vore inte likt Arafat om han inte, sin natur trogen, hade "bättrat på" sitt uttalande:

–Jag ser inget mer i avtalet (med Israel) än det Mohammed slöt med stammen Koreisha.

Profeten ingick avtal om ett tioårigt vapenstillestånd med stammen i Mekka som hade vägrat tro på hans läror. Men Mohammed bröt överenskommelsen två år senare och stormade staden.

Prominenta israeliska intellektuella har nu vänt sig till Israels högsta domstol med krav på annullering av Oslo-avtalet. Efter som Mohammeds handlande mot den icke-islamiska världen är mönsterbildande för all framtid (prejudikat), är avtalet inte ens värt papperet det skrevs på.

Arafat ställer sig i spetsen för den extrem-militanta delen av arabvärlden, vars mål visserligen är "fred" – men på Israels ruiner. Arafat har uppnått taktisk seger: dödandet av judar fortsätter, medan den palestinska "polisen" skyddar mördarna och israelerna inte längre har rätt att förfölja förövarna. Pressfolket som noggrant brukat rapportera varje dödad stenkastare, tiger när offren är judar.

För att kringgå vapenstilleståndet 1948, organiserade Egypten Fedajien-band under Shukeiri. Arafat följer samma taktik. Alla mord på judar kan hädanefter skyllas på Hamas eller Hizbollah, med vilka Arafat i verkligheten samarbetar. Judarnas öde tycks vara att de aldrig skall unnas någon fred.

Marek Zyto

CONTRA

6 1994

I kommande nummer av *Contra* kommer vi att granska den alltmer bankruttmässiga amerikanska utrikespolitiken under president Clinton och utrikesminister Christopher. Vi kommer också att titta närmare på norske landsförrädaren Vidkun Quisling, liksom vi kommer att fortsätta vår serie om det kalla krigets hjältar.

...kommer i oktober